

ÖVERSIKTSPLAN FÖR **CENTRALA TÄTORTEN**

Planbeskrivning

Utbyggnadsstrategi för 200 000 invånare

Fördjupad översiktsplan för Jönköping, Huskvarna, Bankeryd, Barnarp och Tabergsådalen

Arbetet med översiktsplanen har skett i ett brett samarbete under ledning av stadsbyggnadskontoret, enheten för översiktlig planering.

Övergripande politisk styrgrupp utgörs av kommunstyrelsens samhällsbyggnadsutskott.

OPERATIV POLITISK STYRGRUPP

Mona Forsberg, kommunalråd, Socialdemokraterna

Peter Jutterström, kommunalråd, Moderaterna

Anders Samuelsson, Stadsbyggnadsnämnden, ordförande Centerpartiet

Bengt Regné, Stadsbyggnadsnämnden, 2:e vice ordförande Moderaterna

Bert-Åke Näslund, Miljö- och hälsoskyddsnämnden, 2:e vice ordförande Moderaterna

Hanns Boris, Tekniska nämnden, 2:e vice ordförande Kristdemokraterna

Lynn Carlsson, Tekniska nämnden, ordförande, Socialdemokraterna

Mats Larsson Weidman, Miljö- och hälsoskyddsnämnden, ordförande Miljöpartiet

TJÄNSTEMANNASTYRGRUPP

Johan Fritz, Stadsdirektör

Annica Snäll, Kommunikationsdirektör

Bengt Karlsson, Stadsarkitekt

Göran Isberg, Utbildningsdirektör

Håkan Strid, Miljöchef

Katarina Bröms, Stadsbyggnadsdirektör

Linda Helte, Mark- och exploateringschef

Mazar Alijevski, Kultur- och fritidsdirektör

Stefan Österström, Social chef

Thomas Bergholm, Teknisk direktör

ARBETSGRUPP

Stefan Lind, chef översiktlig planering

Mattias Karlsson, översiktsplanerare

Åsa Lindblom, översiktsplanerare

Cecilia Gadman/Oscar Kanzler, översiktsplanerare

Simon Hjalmarö/Julia Thor, kommunikatör

FÖRVALTNINGAR SOM DELTAGIT I ARBETSGRUPPER

Kultur- och fritidsförvaltningen, Miljö- och hälsoskyddskontoret, Räddningstjänsten, Socialförvaltningen, Stadsbyggnadskontoret, Stadskontoret, Tekniska kontoret och Utbildningsförvaltningen

Foto: Peter Appelin

Innehåll

Inledning	4
Sammanfattning	5
Vad är en översiktsplan?	7
Hållbarhet Agenda 2030	13
Utvecklingsinriktning	22
Jönköpings kommuns vision	23
Planeringsstrategier	26
Jönköping i regionen	33
Bebyggelse	36
Regional kärna	37
Natur och friluftsliv	38
Kommunikationer	40
Mark och vattenanvändning	42
Verksamheter och industri	49
Parker och natur	51
Landsbygd	58
Tekniska anläggningar	66
Socialt hållbar stadsplanering	71
Trygghet och säkerhet	73
Jämlikhet och jämställdhet	75
Ordlista	78

Foto: Peter Appelín

1

INLEDNING

Sammanfattning

Jönköpings kommun ökar befolkningsmässigt med cirka 1500–2000 invånare per år. En ökad befolkning stärker Jönköping som regionalt centrum samtidigt som det ställer krav på kommunens beredskap att på ett hållbart sätt planera för exempelvis bostäder, transporter, skola, vård och omsorg.

År 2011 antog kommunfullmäktige Utbyggnadsstrategi 150 000 invånare. Utbyggnadsstrategin hade som uppgift att utreda hur kommunen skulle kunna växa till 150 000 invånare på ett hållbart sätt. Befolkningstillväxten har varit högre än vad som tidigare förutspåddes och Jönköpings kommun beräknas nå 150 000 invånare i mitten av 2020-talet. En stor befolkningstillväxt kräver medvetna strategier om mark- och vattenanvändning, en god markberedskap för nya bostäder och verksamheter samt en långsiktig plan för infrastruktursatsningar och trafiksystem. Vi behöver beredskap inför framtiden för att kunna medverka aktivt i utvecklingen och på ett strukturerat sätt möta aktuell och framtida efterfrågan på bostäder, service och infrastruktur.

Det finns nu ett behov av att ta fram en ny utbyggnadsstrategi med sikte på 200 000 invånare i kommunen som har ett tidsperspektiv mot år 2050. 200 000 invånare innebär ett behov av att det tillkommer ungefär 25 000 bostäder och 27 500 arbetsplatser. Totalt föreslås en ny bebyggelse som motsvarar cirka 250 000 invånare, en del av detta planeras därför till efter 2050.

Utbyggnadsstrategin är uppdelad i två etapper. Utbyggnadsstrategin etapp 1 är en fördjupning av kommunens översiktsplan och kommer tillsammans med etapp 2 utgöra en ny översiktsplan som ersätter översiktsplan 2016. Utbyggnadsstrategin etapp 1 omfattar Jönköping, Huskvarna, Barnarp, Bankeryd och Tabergsådalen, tillsammans kallat centrala tätorten. 2050 bedömer vi att dessa orter till stor del har vuxit ihop och i dokumentet är de benämnda som stadsdelar.

Utbyggnadsstrategin etapp 2 kommer att omfatta landsbygden, Gränna, Örserum, Ölmstad, Skärstad, Kaxholmen, Lekeryd, Tenhult och Bottnaryd. Arbetet med etapp 2 påbörjas under 2021.

Utbyggnadsstrategin etapp 1 ska skapa förutsättningar för en långsiktig hållbar bebyggelseutveckling. Jönköping ska vara en attraktiv stad där människor vill leva, bo och arbeta. Det innebär bland annat att spara på markresurserna, att inte ta jordbruksmark i anspråk, att skapa förutsätt-

ningar för att välja hållbara trafikslag och att fler ska få tillgång till när-service. För att uppnå detta föreslår vi att staden ska växa främst genom förtätning och omvandling av redan exploaterade områden samt genom att ta ny mark i anspråk i anslutning till befintliga staddelscentrum. Omvandling av exploaterade områden innebär att befintliga verksamheter kan behöva omlokaliseras. Ej störande verksamheter kan med fördel blandas med bostäder, medan andra verksamheter bör lokaliseras till något av de verksamhetsområden som återfinns i utkanten av staden.

Befintliga bebyggelsestrukturer ska byggas samman. Vi ska omvandla infrastruktur och bygga ny infrastruktur så att bättre förutsättningar ges för att gå, cykla och åka kollektivt. Vi ska också verka för en blandad stad med bostäder, arbetsplatser och service i samma områden. Tillkommande bebyggelse bör stärka antingen den regionala kärnan eller de staddelscentrum som finns och anpassas till platsens förutsättningar.

Kommunen ska planera för en god stadsmiljö för varje människa. Det innebär offentliga rum som upplevs som bland annat attraktiva, trygga och säkra. Offentliga rum som kan utgöra mötesplatser i staden bland annat för att öka integrationen och öka delaktigheten i samhället. För folkhälsan är en god tillgång till parker och naturområden samt platser för idrott en viktig förutsättning. Vi ska planera för mycket grönska i staden för att ge livsmiljöer för djur och växter. Grönska bidrar även med andra nyttor för människan, så kallade ekosystemtjänster, så som svalka en varm sommardag, omhändertagande av dagvatten och motverkande av översvämning.

Samhället stärks socialt av medborgares medverkan. Bäst hälsa och välmående finns hos människor som känner sig delaktiga. Vi ska därför målinriktat verka för ett ökat deltagande i frågor som rör stadsplanering.

Vad är en översiktsplan?

Utbyggnadsstrategin etapp 1 är ny fördjupad översiktsplan för centrala tätorten och tillsammans med etapp 2 ska de utgöra kommunens översiktsplan.

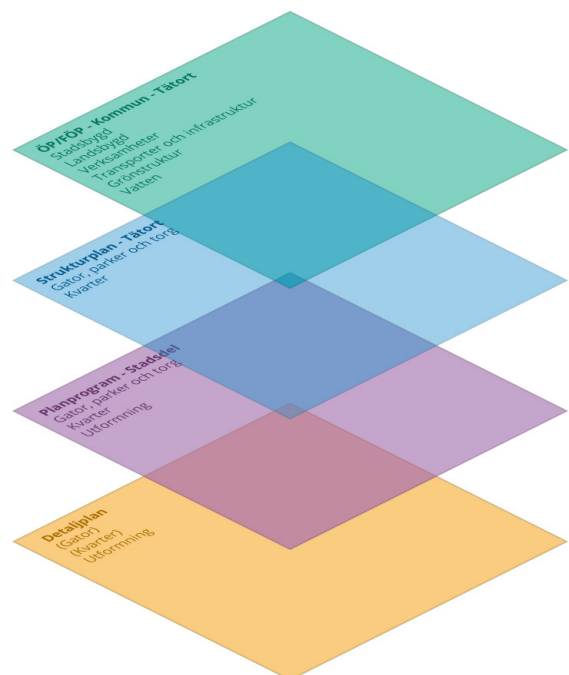
Översiktsplanen är en strategisk plan som visar kommunens vilja när det gäller användning av mark och vatten samt bebyggelseutveckling. Alla kommuner ska enligt plan- och bygglagen ha en aktuell översiktsplan som omfattar hela kommunens yta.

Översiktsplaneringen styrs i huvudsak av plan- och bygglagen och miljöbalken. Den ska, i stora drag, visa på områden som är lämpliga för olika ändamål. Planen är också en redovisning av allmänna intressen där till exempel värdefulla naturområden ingår. Planen är vägledande, alltså inte rättsligt bindande, men väger tyngre än andra beslutsunderlag. Det är först vid efterföljande planeringsskeden som de specifika projektens lämplighet provas. Då ska återigen olika intressen sammanvägas.

Kommunens översiktsplaner

Utbyggnadsstrategin etapp 1 omfattar Jönköping, Huskvarna, Barnarp, Bankeryd och Tabergsådalen. Den ersätter den översiktsplan 2016 i sitt geografiska område. Utbyggnadsstrategin etapp 2 kommer att omfatta landsbygden, Gränna, Örserum, Ölmstad, Skärstad, Kaxholmen, Lekeryd, Tenhult och Bottnaryd. Arbetet med etapp 2 påbörjas under 2021. Utbyggnadsstrategi etapp 1 och etapp 2 är tänkta att tillsammans utgöra Jönköpings kommuns nya översiktsplan.

Parallellt med utbyggnadsstrategin, gäller de fördjupade översiktsplanerna: Ramprogram för södra Munksjön och Fördjupad översiktsplan Rosendala. För huvuddelen av områdena med befintlig tätortsbebyggelse finns även gällande detaljplaner.

Översiktsplanen är den minst detaljerade och detaljplanen den mest detaljerade planen.

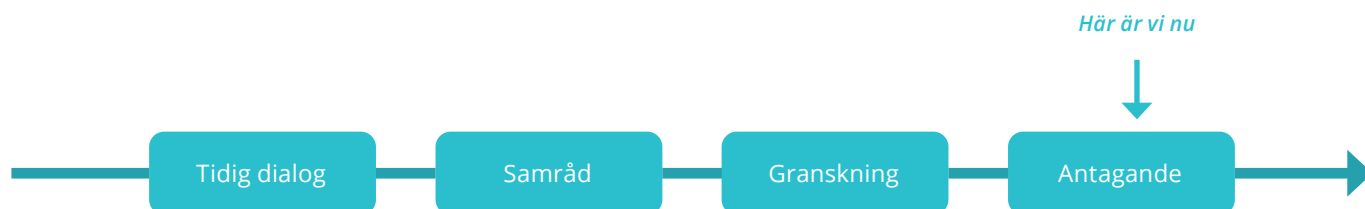
LÄS MER[Medborgardialog](#)

Översiktsplaneprocessen

Arbetet med en översiktsplan har tre skeden: samråd, granskning och antagande.

I arbetet med utbyggnadsstrategin har vi tidigt velat lyssna in kommunmedborgarnas synpunkter. Vi genomförde därför, när arbetet med utbyggnadsstrategin påbörjades, en medborgardialog. Insamlingen gjordes i ett digitalt kartverktyg via kommunens hemsida. Annonseringen och kommunikationen av medborgardialogen kompletterades till viss del av möten och information i några olika sammanhang. Coronavirusets konsekvenser medförde att fysiska möten och träffar till stor del fick begränsas. Under medborgardialogen kom 622 svar in. Majoriteten (69 %) av de som svarat är mellan 20–49 år. Könsfördelningen på svaren har varit 54 % män, 44 % kvinnor och 2 % annan könstillhörighet. Utifrån resultatet kommer kommunen att fortsätta planera utifrån de största frågorna som lyfts fram: fler bostäder, mer grönska, hållbara resor och att stärka möjligheten till service och mötesplatser. Eftersom trygghetsfrågor lyfts av alla åldersgrupper och särskilt av de yngre invånarna så kommer detta att vara ett extra fokus genom planeringsprocessen.

Därefter utarbetades det förslag till utbyggnadsstrategi som var på samråd under tiden 14 april–24 maj 2021 och efter förändringar på granskning 17 mars–6 juni 2022. Vid båda tillfällena fanns möjligheter för kommuninvånare, företag, föreningar, grannkommuner, region och länsstyrelse att komma med synpunkter. Under samrådet hade vi också en särskild dialog med elever på högstadiet för att få in barn och ungas perspektiv. Syftet är att förbättra beslutsunderlaget och ge möjlighet till insyn och påverkan. Efter granskningstiden sammanställdes synpunkterna i ett särskilt utlåtande. Därefter antar kommunfullmäktige utbyggnadsstrategin. När tiden för överklagande löpt ut utan att någon har överklagat eller när eventuella överklaganden har prövats slutgiltigt och avslagits, vinner planen laga kraft, det vill säga kommunen kan börja arbeta efter de strategier som finns i översiktsplanen.

Läsanvisningar

Översiktsplanen består av tre kartor, en planbeskrivning och en hållbarhetsbedömning. Kartorna och planbeskrivningen följer Boverkets modell för översiktsplanering

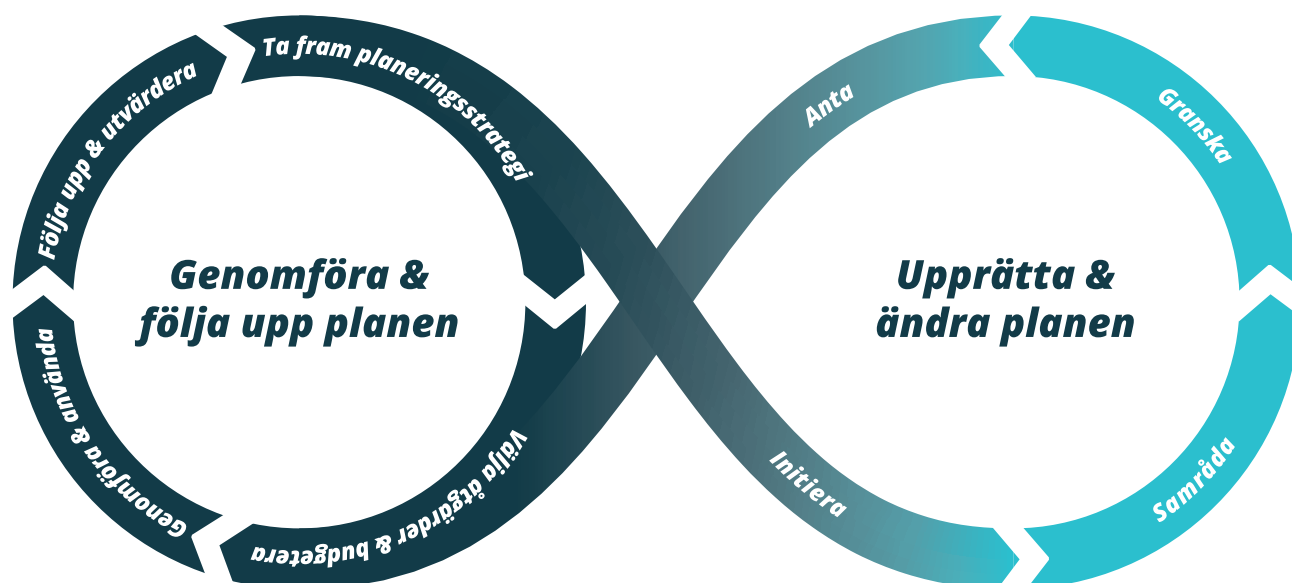
Kartorna är uppdelade i:

- » Utvecklingsinriktning
- » Mark- och vattenanvändning
- » Riksintressen och andra värden

Kartan utvecklingsinriktning ger en mycket översiktlig bild av kommunens viljeinriktning för hur centrala tätorten ska utvecklas. Kartan mark- och vattenanvändning anger vilken användning varje område ska ha i framtiden. För att få mer information om de olika områdena kan du klicka på respektive område. Kartan riksintressen och andra värden presenterar olika planeringsförutsättningar till vilka hänsyn behöver tas i stadsplaneringsarbetet.

Planbeskrivningen redogör för kommunens ställningstaganden inom olika sakområden. Den följer i stort samma upplägg som kartorna. Planbeskrivningen är därmed i del 1 indelad i de övergripande rubrikerna utvecklingsinriktning, mark och vattenanvändning samt socialt hållbart stadsbyggande. Del 2 innehåller riksintressen och andra värden. För att få en fullständig bild av hur kommunen vill hantera mark- och vattenanvändningen behöver alla strategierna i dokumentet läsas.

Hållbarhetsbedömningen ger en samlad bild av planens konsekvenser och en del av den utgörs av miljökonsekvensbeskrivningen.

Rullande översiktsplanering inneär att kommunen kontinuerligt arbetar med de olika delarna i översiktsplaneringen.

Genomförande av översiktsplanen

Hela Jönköpings kommuns organisation bär gemensamt ansvaret för att mål och strategier i översiktsplanen förverkligas. För att genomföra översiktsplanens strategier krävs en bred samverkan mellan förvaltningar, nämnder och bolag. De allra mest berörda förvaltningarna är tekniska kontoret och stadsbyggnadskontoret.

Kommunens stadsplaneringsarbete har hittills byggt på både förtätning och omvandling och en stad som växer utåt. Förtättningsprojekten har främst skett där intresse funnits från fastighetsägare. Nu tar vi ännu tydligare ställning för att staden främst ska växa genom omvandling och förtätning. Dessutom pekar vi tydligare ut i vilka områden en förtätning är önskvärd. Det innebär att vi måste arbeta proaktivt och föra en kontinuerlig dialog med andra aktörer som är med och påverkar stadsutvecklingen så som fastighetsägare och markägare.

Översiktsplanen ger stöd i beslut om framtida markanvändning och övergripande vägledning vid mål- och intressekonflikter. En översiktsplan blir dock aldrig heltäckande utan den behöver kompletteras med fördjupade översiktsplaner, planprogram och handlingsprogram för enskilda sakfrågor. Därutöver behöver också handläggningsstöd tas fram så att översiktsplanens strategier konkretiseras i det enskilda ärendet.

I den fortsatta planeringsprocessen behöver fördjupade avvägningar mellan allmänna intressen och mål preciseras och detaljerade ställningstaganden göras. Översiktsplanen väger också endast allmänna intressen mot varandra, avvägningen mot enskilda intressen görs i den fortsatta planeringsprocessen.

Utbyggnadsordning

För att skapa en tydlig utbyggnadsordning har översiktsplanens områden för ändrad och utvecklad markanvändning delats in i tre tidsperioder samt två ytterligare kategorier. Varje tidsperiod motsvarar 8 000-10 000 bostäder och lika många arbetsplatser. Etappindelningens indelning innebär att Jönköpings kommun når 200 000 invånare ungefär 2050. Årtalen är en uppskattning utifrån dagsläget och kan komma att ändras beroende på utvecklingen i kommunen. Det viktiga är hur utbyggnadsordningen i etapperna förhåller sig till varandra.

Tidsperioderna visar när bebyggelsen förväntas vara färdigställd och inflyttad. Det innebär att planering och byggnation påbörjas 3-5 år tidigare och i större utvecklingsområde upp till 10 år innan färdigställande. Det innebär att en del av den första tidsperioden grundar sig på tidigare beslut och att översiktsplanens strategier och effekter succesivt kommer att få genomslag.

Tidsperioder och kategorier

» **2020-2030**

» **2030-2040**

» **2040-2050**

- » **Strategiskt område** – Områden i önskvärda lägen men som har komplicerade förutsättningar som i dagsläget hindrar en utveckling. Om förutsättningarna ändras kan ett strategiskt område prioriteras in i tidsperioderna. Eftersom strategiska områden inte är inräknade i tidsperioderna får det till följd att tidsplanen i så fall skjuts framåt.
- » **Efter 2050** – Områden som främst kan bli aktuella efter 2050 när övriga områden är utbyggda.

Översiktsplanens tydligare utbyggnadsordning kommer att ställa krav på den kommunala organisationen att skapa en mer sammanhållen samhällsbyggnadsprocess där olika typer av projekt samordnas med utgångspunkt i översiktsplanens genomförandeplan. Det kan till exempel vara utbyggnaden av förskolor och skolor, större infrastrukturprojekt, anläggningar för kultur och fritid, utbyggnad av teknisk försörjning samt bostäder och arbetsplatser. Det kommer även att finnas ett behov av att utveckla hanteringen för ett projektgenomförande med splittrad fastighetsägarstruktur, projektledning, flexibilitet m.m.

Uppföljning

Jönköpings kommun behöver kontinuerligt arbeta med översiktsplane-frågorna. Förutom att tillse att kommunen har en aktuell översiktsplan kan det ske i form av fördjupningar, och framtagande av nytt planering-sunderlag. Vi ska strukturerat göra uppföljningar av översiktsplanen och utvärdera hur utvecklingen fortskrider i förhållande till planen samtidigt som vi ska utveckla stadsplaneringen utifrån aktuella förutsättningar. Dels behöver stadsbyggnadskontoret tillse att det ständigt finns ett uppdaterat kartunderlag där det även framgår om kommunen gjort avsteg från översiktsplanen.

Vart år bör också stadsbyggnadskontoret göra en uppföljning av planeringsprinciper, stadsbyggnadsprinciper med hjälp av de indikatorer som anges i översiktsplanen för att se att stadsutvecklingen i stort håller den riktning som anges i översiktsplanen. Den årliga uppföljningen kommer även att vara ett underlag för att kunna genomföra den lagstadgade planeringsstrategin som bland annat ska ta ställning till översiktsplanens aktualitet. Planeringsstrategin ska beslutas senast 24 månader efter ordinarie val vilket innebär att den första planeringsstrategin med den nya översiktsplanen som utgångspunkt ska vara antagen före september 2024.

Hållbarhet Agenda 2030

Hållbarhet innebär ”en utveckling som tillfredsställer dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillfredsställa sina behov”. Ett hållbart samhälle bygger på miljömässig, social och ekonomisk hållbarhet.

2016 antog FN Agenda 2030, vilken innefattar 17 Globala mål för att uppnå hållbar utveckling. Målen omfattar alla delar av hållbarhet; social, ekonomisk och ekologisk. Genom Agenda 2030 ska världens länder bland annat arbeta för rent vatten och sanitet, god utbildning och bekämpa klimatförändringarna.

Nationellt arbetar Sverige med miljömål. I länet är det endast ett av de regionala miljömålen; grundvatten av god kvalitet, som anses vara nära att nås till år 2030. Med dagens utgångsläge bedöms övriga miljömål inte kunna nås tills dess¹. Lokalt omsätts Agendans mål i kommunens styr och ledningssystem med stöd i det nya ”program för hållbar utveckling” som kommunen håller på att arbeta fram. För närvarande pågår en utvärdering av arbetet med program för hållbar utveckling och arbetssättet kan komma att förändras framöver. Jönköping är en av över 300 europeiska kommuner som skrivit under Ålborgåtagandena, för hållbar stadsutveckling.

Av de globala målen i Agenda 2030 är det ett som handlar direkt om stadsplanering: Mål 11 Hållbara städer och samhällen. Målet innebär att städer och bosättningar ska vara inkluderande, säkra, motståndskraftiga och hållbara. I Sverige finns motsvarande miljömål God bebyggd miljö.

PROGRAM FÖR HÅLLBAR UTVECKLING, MILJÖ 2020-2040

- » Visioner för framtiden
- » Kommunen har inget nettoutsläpp av växthusgaser utan är klimatneutral.
- » Människor och miljö exponeras inte för farliga ämnen i koncentrationer som riskerar att ge negativa effekter.
- » Samhället genererar inte buller som skapar olägenhet för människors hälsa.
- » Kommunens folkhälsotal är bland de bästa i landet.
- » Yt- och grundvattentillgångar skyddas från nya föroreningskällor och gamla fasas ut.
- » Biologisk mångfald bevaras, förstärks och utvecklas.

GLOBALT MILJÖMÅL 11. HÅLLBARA STÄDER OCH SAMHÄLLEN

Hållbar stadsutveckling omfattar hållbart byggande och hållbar planering av bostäder, infrastruktur, offentliga platser, transporter, återvinning och säkrare kemikaliehantering som i sin tur kräver ny teknik och samarbete mellan flera sektorer. Inkluderande och innovativ stadsplanering behövs för att göra städerna säkra och hållbara för framtiden.

NATIONELLT MILJÖMÅL GOD BEBYGGD MILJÖ

Vår bebyggda miljö ska fylla människors och samhällets behov, erbjuda bra livsmiljöer och bidra till en hållbar utveckling. Hur vi bor och lever påverkar miljön på många sätt, exempelvis när vi värmer våra bostäder, reser till arbete och fritidsaktiviteter eller sorterar vårt avfall.

1. Länsstyrelsen Jönköpings län. En aktuell översiktsplan vägledning för översiktsplanering med sammanfattande redogörelse av statliga och mellankommunala intressen, Jönköping 2019

11.1 Säkra bostäder till överkomlig kostnad

”Senast 2030 säkerställa tillgång för alla till fullgoda, säkra och ekonomiskt överkomliga bostäder och grundläggande tjänster samt rusta upp slumområden. ” (Agenda 2030, delmål)

Sveriges bostadspolitiska mål utgår från att varje människa har rätt till förutsättningar för att leva i goda bostäder, till en rimlig kostnad och i en stimulerande, trygg miljö inom långsiktigt hållbara ramar. Boende- och bebyggelsemiljön ska bidra till jämlika, jämställda och värdiga levnadsförhållanden. Den ska särskilt främja en god uppväxt för barn och ungdomar. Ett av de folkhälsopolitiska målen handlar också om boende och närmiljö. Boende och närmiljö är en viktig komponent för en god, jämställd och jämlik hälsa.

Kommunen har ett bostadsförsörjningsansvar och kommunens viktigaste verktyg är bostadsförsörjningsprogrammet. Utbyggnadsstrategin ska visa var vi bedömer att nya bostäder bör byggas utifrån ekonomiska, sociala och ekologiska överväganden. För att nå det globala målet är det viktigt med tillgång till bostäder med olika upplåtelseformer, storlekar och prisnivåer.

11.2 Tillgängliggör hållbara transportsystem för alla

”Senast 2030 tillhandahålla tillgång till säkra, ekonomiskt överkomliga, tillgängliga och hållbara transportsystem för alla. Förbättra trafiksäkerheten, särskilt genom att bygga ut kollektivtrafiken, med särskild uppmärksamhet på behoven hos människor i utsatta situationer, kvinnor, barn, personer med funktionsnedsättning samt äldre personer.” (Agenda 2030, delmål)

Sverige har ett övergripande transportpolitiskt mål som är att säkerställa en samhällsekonomiskt och långsiktigt hållbar transportförsörjning för medborgare och näringsliv i hela landet. Transporterna ska vara tillgängliga och ske med hänsyn till säkerhet, miljö och hälsa. Enligt barnkonventionen ska barn med funktionsnedsättning ha samma rättigheter och möjligheter att delta i samhället som andra barn.

Utbyggnadsstrategin sätter ramarna för vilken fysisk plats som finns för hållbara transportsystem i framtiden. Bebyggelsens struktur påverkar också vilken tillgänglighet och möjlighet flickor och pojkar, kvinnor och män som bor i staden har att välja hållbara transportmedel. En ideal stad för kollektivtrafikens förutsättningar är en tät, sammanhållen stad med gena och konkurrenskraftiga sträckningar för linjetrafiken ². En tät stad ger också korta avstånd, vilket ger förutsättningar för att välja gång och

2. Holberg, B. Ökad andel kollektivtrafik – hur? En kunskapssammanställning. Bulletin 286, Lunds Tekniska Högskola, Lund 2013

cykel som färdmedel. De hållbara transportmedlen är också mer jämlika, då fler av stadens invånare har möjlighet att nyttja dem. Alla invånare har däremot inte möjlighet att köra bil.

11.3 Inkluderande och hållbar urbanisering

”Till 2030 verka för en inkluderande och hållbar urbanisering samt förbättra kapaciteten för deltagandebaserad, integrerad och hållbar planering och förvaltning av bosättningar i alla länder.” (Agenda 2030, delmål)

I diskrimineringslagen finns det sju diskrimineringsgrunder: ålder, kön, könsidentitet, etnisk tillhörighet, religion, sexualitet och funktionsförmåga. Barnkonventionen som numera är svensk lag innehåller bestämmelser om mänskliga rättigheter för barn. Enligt barnkonventionen har alla barn rätt att säga sina åsikter och bli lyssnade till.

Hur vi bygger staden sätter ramarna för och ger olika möjligheter för olika grupper i samhället både att leva sitt vardagsliv och att vara aktiva medborgare. Beroende av hur vi rör oss i staden, vilka färdmedel vi väljer, vilka målpunkter vi har och vår upplevda trygghet kommer vi ha olika önskemål om hur staden organiseras och utformas. Inkluderande stadsbyggnad strävar efter att göra det lika enkelt för kvinnor och män, flickor och pojkar i alla åldrar, funktionsvariationer och etniciteter att leva sitt vardagsliv i staden. Eftersom vi har olika önskemål är det också viktigt att få med olika perspektiv i planeringsprocessen.

En inkluderande planeringsprocess innebär att ge stadens invånare möjligheter att ha insyn i processen samt att vara delaktiga i processen. Delaktighet kan beskrivas i en delaktighetstrappa utifrån vilken grad av inflytande invånarna har. Delaktighetstrappan består av fem steg, information, konsultation, dialog, samarbetet och medbestämmande. Vid all delaktighet i stadsbyggnadsprocessen är det viktigt att fundera över vilka invånare som vi når ut till. För att uppnå en inkluderande stadsbyggnadsprocess bör även grupper i samhället, vars röster ofta inte hörs i samhällsdebatten, vara delaktiga.

11.4 Skydda världens kultur- och naturarv

”Till 2030 stärka insatserna för att skydda och trygga världens kultur- och naturarv.” (Agenda 2030, delmål)

De svenska miljömålen omfattar: Ett rikt växt- och djurliv. Av betydelse för kulturmiljön är också den europeiska landskapskonventionen. Landskapskonventionen understryker att landskapet är en gemensam tillgång

och ett gemensamt ansvar. Landskapskonventionen utgår från landskapet som helhet och betonar en bred, sektorsöverskridande tolkning av landskapsbegreppet. Konventionen lyfter landskapet som grund för människors välbefinnande, hälsa och estetiska upplevelser och den innefattar alla typer av landskap som människor möter i sin vardag. Landskapets ständiga förändring är en naturlig del av dess utveckling.

Miljömålet god bebyggd miljö definieras bland annat som att: "Natur- och kulturvärden ska tas till vara och utvecklas.". Bland preciseringarna står det att: "Det kulturella, historiska och arkitektoniska arvet i form av värdefulla byggnader och bebyggelsemiljöer samt platser och landskap bevaras, används och utvecklas.

I utbyggnadsstrategin anger vi hur hänsyn ska tas till kultur- och naturvärdena.

11.5 Mildra de negativa effekterna av naturkatastrofer

"Till 2030 väsentligt minska antalet dödsfall och antalet människor som drabbas av katastrofer, inklusive vattenrelaterade katastrofer. Även tillse att de direkta ekonomiska förlusterna till följd av sådana katastrofer, i form av lägre global BNP, minskar väsentligt. Särskilt fokus bör ligga på att skydda de fattiga och människor i utsatta situationer." (Agenda 2030, delmål)

Sveriges mål för klimatanpassning är att utveckla ett långsiktigt hållbart och robust samhälle som aktivt möter klimatförändringar genom att minska sårbarheter och ta tillvara möjligheter ³.

I Jönköpings län har lufttemperaturen stigit med cirka 1 grad jämfört med referensperioden 1961-1990. Temperaturen beräknas stiga ytterligare 4 grader till år 2100 (enligt RCP 8,5, vilket är den utvecklingsbana världen följer idag och som är mest sannolik att världen fortsätter att följa). Klimatförändringarna förväntas ge mer regn istället för snö på vinter med högre flöden som följd. Regnet som faller kommer att samlas i kraftiga skurar och skapar därmed fler och större översvämningar än idag. Värmeböljor förväntas hålla i sig längre. Markfuktigheten och vattenflödena minskar därmed på sommaren, men ökar på vintern. Växtsäsongen ökar och växtzonerna flyttar sig norrut. På grund av att luften blir varmare ökar avdunstningen från mark och vattenytor och samtidigt behöver vegetationen mer vatten. Därför minskar tillgången på vatten i åar, bäckar, sjöar och i marken och grundvattennivåerna sjunker.⁴

Effekterna av klimatförändringarna antas bli omfattande. Ökade neder-

3. Proposition 2017/18:163. Nationell strategi för klimatanpassning.

4. SMHI. Framtidsklimat i Jönköpings län. Klimatologi Nr 25: 2015

bördsmängder och längre torrperioder leder till förändrade grund- och ytvattennivåer, vilket förändrar förutsättningarna för att kunna bevara olika värden. Indirekt kommer åtgärder för att hantera effekterna av klimatförändringarna också kunna innebära ingrepp eller annan påverkan på natur- och kulturmiljövärden. Beroende på hur samhället hanterar dessa utmaningar behöver konsekvenserna inte nödvändigtvis bli negativa - bara annorlunda jämfört med hur det är idag. Jönköpings kommun har 2018 tagit fram "Program för anpassningar till klimatförändringar".

I utbyggnadsstrategin ger kommunen sin syn på risken för skador på den byggda miljön som kan följa av översvämning, ras, skred och erosion som är klimatrelaterade samt på hur sådana risker kan minska eller upphöra.

11.6 Minska städers miljöpåverkan

"Till 2030 minska städernas negativa miljöpåverkan per person, bland annat genom att ägna särskild uppmärksamhet åt luftkvalitet samt hantering av kommunalt och annat avfall". (Agenda 2030, delmål)

De svenska miljömålen omfattar: frisk luft, god bebyggd miljö samt generationsmålet.

I internationella jämförelser är luftkvaliteten i Sverige mycket god. Ändå bidrar luftföroreningar utomhus till sjukdom och död, främst i hjärt- och kärlsjukdom och lungsjukdom, men även cancer. Utsläppen kommer främst från trafik, industri och uppvärmning samt från andra länder. Det är framför allt inandningsbara partiklar, kväveoxider, ozon och vissa organiska kolväten i luften som bidrar till uppkomsten av olika hälsoproblem av luftföroreningar i Sverige. I staden kan minskad trafik minska mängden utsläpp. Träd och växtlighet förbättrar stadens luftkvalité. Ett stort problem för hälsan är alla små partiklar (PM 10) som finns i stadsluften. Träd absorberar partiklarna och minskar därigenom mängden partiklar. Samtidigt kan gatugrönska tillsammans med en tät stadsstruktur lokalt vid gator med stora trafikmängder leda till problem med luftkvaliteten, då ventilationen försämras och luften stängs in. I Jönköpings kommun har halterna av partiklar, ökat något under 2018 och 2019 men har totalt sett minskat sedan 2017. Halterna av kvävedioxid är tämligen oförändrade 2004- 2019.⁵ I stadsplaneringen är det främst en minskning av biltrafiken som kan bidra till friskare luft. Lokalt bör även ventilationen av gaturummet beaktas.

En viktig åtgärd för en bättre luftkvalitet är att minska utsläppen från biltrafiken. En stadsplanering som stärker de hållbara transportslagen kan bidra till en minskad biltrafik eller till att biltrafiken inte ökar lika mycket

5. Jönköpings kommun 2020 <http://hallbarometern.jonkoping.se/nationella-miljokvalitetsmal/frisk-luft/> hämtad 2020-11-11

som befolkningsmängden.

En av målsättningarna i miljömålet ”en giftfri miljö” är att förorenade områden är åtgärdade i så stor utsträckning att de inte utgör något hot mot människors hälsa eller miljön. Utbyggnadsstrategin ska ange vilket förhållningssätt kommunen har till förorenade områden i arbetet med detaljplanering och bygglovgivning.

11.7 Skapa säkra och inkluderande grönområden för alla

*”Senast 2030 tillhandahålla universell tillgång till säkra, inkluderande och tillgängliga grönområden och offentliga platser, i synnerhet för kvinnor och barn, äldre personer och personer med funktionsnedsättning.”
(Agenda 2030, delmål)*

Sverige har ett nationellt mål för folkhälsopolitiken som är att skapa förutsättningar i samhället för en god och jämlik hälsa i hela befolkningen och sluta de påverkbara hälsoklyftorna inom en generation. Sverige har sex jämställdhetspolitiska mål som bland annat innefattar jämställd hälsa. Funktionshinderspolitiken i Sverige syftar till ett jämlikt samhälle med mångfald som grund där varje människa har rätt till full delaktighet, oavsett funktionsförmåga. Enligt barnkonventionen har barn rätt till lek, vila och fritid.

Forskning visar att vistelse i parker och natur främjar både psykisk och fysisk hälsa, reducerar stress och förbättrar återhämtning och förbättrar immunförsvaret. Personer med tillgång till grönområden i sin närhet har bättre självupplevd hälsa och lever längre. Barn som leker i naturrik miljö blir friskare och mer motoriskt utvecklade. Vistelse i naturen förbättrar inlärningsförmågan, minneskapaciteten och koncentrationsförmågan. Barn som bor nära grönområden och lekplatser rör på sig mer. Gröna områden har en social funktion som mötesplats för lek och rekreation. Grönområden ökar till exempel barns interaktivitet med vuxna, ger äldre en större delaktighet i sin närmiljö och ger möjlighet till möten mellan människor med olika bakgrund.

Hur grönstrukturen fungerar för rekreation, hälsa och trivsel beror på utbudet av grönområden, närbarheten och områdenas kvalitet och användbarhet.

Av befolkningen anser sig nästan var fjärde person ha någon form av funktionsnedsättning. Möjligheter till fysisk aktivitet är för många avgörande för att upprätthålla hälsan, men funktionsnedsättningar innebär ibland att man inte kan motionera på samma sätt som andra. Här kan tillgängligheten och närheten till grönområden vara av stor betydelse. Sta-

dens tillgänglighetsmål för människor med olika funktionsnedsättningar är en utgångspunkt för all planering, utveckling och skötsel.

För många äldre och kvinnor är bristen på trygghet en stor mental barriär för att använda grönområden. Bland annat kön och ålder påverkar vad som upplevs som otryggt.⁶

Utbyggnadsstrategin redovisar vilka gröna områden och gröna stråk som är viktiga att bevara samt övergripande strategier för närhet till grönområdena och hur grönområdena kan utvecklas. Utbyggnadsstrategin redovisar även hur vi på ett övergripande sätt ska arbeta med trygghet och tillgänglighet i den offentliga miljön.

6. Rent vatten och sanitet för alla

”Säkerställa tillgång till och hållbar vatten- och sanitetsförvaltning för alla. Målet omfattar förutom tillgången till vatten och avlopp även att skydda och återställa vattenrelaterade ekosystem.” (Agenda 2030)

De svenska miljömålen omfattar: bara naturlig försurning, giftfri miljö, ingen övergödning, levande sjöar och vattendrag, grundvatten av god kvalitet och myllrande våtmarker. Det finns också en koppling till EU:s ramdirektiv för vatten och miljökvalitetsnormerna för vatten.

Vi har en vatten- och avloppsplan som hanterar många av frågorna. Utbyggnadsstrategin ska visa att miljökvalitetsnormerna för vatten inte överskrids vid föreslagen utbyggnad. En viktig fråga för stadsplaneringen är välfungerande system för dagvattenhanteringen. Ett förändrat klimat kommer troligen medföra tidvis ökade dagvattenmängder. En tätare stad riskerar också att medföra fler hårdgjorda ytor med mer dagvatten att omhänderta.

6. Nationella trygghetsundersökningen. BRÅ 2020

13. Bekämpa klimatförändringar

”Vidta omedelbara åtgärder för att bekämpa klimatförändringarna. Halten av växthusgaser i atmosfären ska i enlighet med FN:s ramkonvention för klimatförändringar stabiliseras på en nivå som innebär att människans påverkan på klimatsystemet inte blir farlig. Målet ska uppnås på ett sådant sätt och i en sådan takt att den biologiska

mångfalden bevaras, livsmedelsproduktionen säkerställs och andra mål för hållbar utveckling inte äventyras” (Agenda 2030).

De svenska miljömålen omfattar: begränsad klimatpåverkan. Sedan 1990 har utsläppen av växthusgaser i Jönköpings län minskat med 21 procent (25 procent i riket). För att nå våra klimatmål måste utsläppen i länet minska kraftigt kommande år.⁷ Jönköpings kommun har i program för hållbar utveckling antagit målen att utsläppen av växthusgaser i kommunen som geografiskt område ska minska med minst 90 % per invånare från 2005 till 2040. Som delmål ska utsläppen minska med minst 70 % per invånare från 2005 till 2030. Det är osäkert om målet kan uppnås. I Jönköpings kommun stod, 2017, transporterna för 53 % av utsläppen av växthusgaser⁸. Motorfordonstrafiken till och från centrum ska inte öka jämfört med 2012, enligt program för hållbar utveckling. För att biltrafiken inte ska öka i takt med befolkningstillväxten ska trafikökningen i Jönköpings kommun ske med de hållbara färdmedlen gång-, cykel- och kollektivtrafik. Utbyggnadsstrategin ska därför ta sin utgångspunkt i att stärka de hållbara trafikslagen.

Kommunstyrelsen har ett uppdrag att ta fram förslag till modell för koldioxidbudget och förslag till hur en sådan ska implementeras.

7. En aktuell översiktsplan Vägledning för översiktsplanering med sammanfattande redogörelse av statliga och mellankommunala intressen, Jönköpings län 2019

8. <http://hallbarometern.jonkoping.se/lokala-miljomal/klimat/vaxthusgasutslapp-totalt-co2-ekv/>

15. Ekosystem och biologisk mångfald

*”Skydda, återställa och främja ett hållbart nyttjande av landbaserade ekosystem, hållbart bruka skogar, bekämpa ökenspridning, hejda och vrida tillbaka markförstörelsen samt hejda förlusten av biologisk mångfald.”
(Agenda 2030)*

De svenska miljömålen omfattar: bara naturlig försurning, giftfri miljö, levande sjöar och vattendrag, grundvatten av god kvalitet, myllrande våtmarker, levande skogar, ett rikt odlingslandskap och generationsmålet.

Hållbara ekosystem och biologisk mångfald är grunden för vårt liv på jorden. För att bygga ett hållbart samhälle är ekosystemtjänster, människans nytta av naturen en grundförutsättning. En förutsättning för ekosystemtjänsterna är den biologiska mångfalden. Stadsplaneringen behöver därför värna såväl den biologiska mångfalden som ekosystemtjänsterna.

Att tillgodose mänsklighetens behov av livsmedel, energi, vatten, mineraler och råmaterial utan att skada den biologiska mångfalden och säkerställa ett hållbart nyttjande av ekosystemtjänster är en avgörande utmaning för vår överlevnad.

Mark är en viktig resurs och stadsplaneringen bör av den anledningen utgå från en planering som tar så lite ny mark i anspråk som möjligt. Särskilt viktig att värna är jordbruksmarken som är en förutsättning för vår matproduktion. Vi har en uttalad målsättning att inte bygga på jordbruksmark.

Foto: Peter Appelin

2

UTVECKLINGS- INRIKTNING

Kapitlet utvecklingsinriktning beskriver kommunens övergripande planeringsstrategier samt stadsbyggnadsprinciper. Kapitlet beskriver även de teman som hör till kartan utvecklingsinriktning. Kartan visar hur vi på en mycket övergripande nivå tänker oss samhällsutvecklingen när det gäller bebyggelse, natur- och friluftsliv och kommunikationer.

Jönköpings kommuns vision

I februari 2018 antog kommunfullmäktige förslaget till Vision 2030 för Jönköpings kommun. Visionen kan sammanfattas genom fyra målområden inom vilka kommunen vill positionera sig under tiden fram till år 2030.

Jönköping 2030 är södra Sveriges nav

Jönköping 2030 är en knutpunkt som har goda kommunikationer med omvärlden. Det är smidigt och miljövänligt att ta sig till och från kommunen, vilket ger ökade möjligheter för att bo och verka här. Det strategiska läget, i kombination med ett brett och expansivt näringsliv ska vara det självklara valet för företag som vill etablera sig eller utveckla sin verksamhet. Jönköping 2030 har profilerat sig som ett nav för kultur, sport och friluftsliv.

LÄS MER

[Vision 2030](#)

Jönköping 2030 ska vara en kommun med framåtanda

Jönköping 2030 är en öppen och positiv kommun med en internationell prägel där vi vågar satsa och tänka nytt. Genom att ta vara på invånarnas kunskap och engagemang skapas förutsättningar för en hållbar kommun där idéer utvecklas och där vi inte är rädda för att agera. Satsningar på hela utbildningskedjan, från förskola till högskola, lägger grunden för en kommun präglad av kunskap, innovation och kreativitet.

Jönköping genomsyras av gemenskap, trygghet och öppenhet

Jönköping 2030 är den stora kommunen med den lilla kommunens känsla av gemenskap och trygghet – där öppna mötesplatser och ett starkt civilsamhälle bidrar till att skapa en kommun för alla. Kommunen genomsyras av öppenhet, delaktighet och tillgänglighet. Jönköping är en trygg och säker kommun, var än i livet man befinner sig.

Jönköping 2030 är en plats där stad och landsbygd möts

Jönköping 2030 har levande landsbygder, med livskraftiga gröna näringar. Människor i hela Jönköpings kommun är stolta över sina landsbygder och det finns goda möjligheter till boende, försörjning och rekreation. Jönköping 2030 är ett regionalt centrum med ett stort utbud av handel, kaféer, restauranger, kultur, nöjen och aktiviteter. Alla har någonstans att bo samtidigt som fler ska kunna välja Jönköping som sin hemkommun.

All utveckling ska vila på en ekologisk, social och ekonomisk hållbarhet, vilket bidrar till att Jönköping 2030 är ett hållbart och klimatsmart föredöme.

Foto: Peter Appelin

Planeringsstrategier

Kommunens planeringsstrategi för den kommunomfattande översiktsplanen gäller för hela kommunen och kan sammanfattas i följande 8 punkter.

Jönköping är ett attraktivt regioncentrum

Den regionala arbets- och bostadsmarknaden stärks genom en utvecklad kollektivtrafik. Målpunkter som är viktiga för kommunen och regionen ska utvecklas och ha en bra tillgänglighet.

Hållbar byggnation

Nybyggnation görs i första hand genom förtätning och omvandling inom befintliga tätortsområden. Nya bostadsområden byggs i anslutning till befintlig bebyggelsestruktur. Där kollektivtrafikkförsörjningen är, eller kan bli bra, ska en hög exploatering tillämpas.

Hela kommunen ska leva

Utbyggnadsmöjligheter finns i alla tätorter och kommundelar. Det är positivt med ny bebyggelse på landsbygden.

Blandad bebyggelse

En blandad bebyggelse skapar liv och rörelse i stads- och kommundelar och ger en karaktär. Det handlar om integration av bostäder, grönområden, service, arbetsplatser och kommunikationer. Det handlar också om en variation av upplåtelseformer och arkitektur. Grönområden som har betydelse för rekreation eller stadsmiljön sparas. Miljön är trygg och säker.

Hållbara transporter

Nya stambanor ska förverkligas med en station söder om Munksjön. Hållbara transporter som gång, cykel och kollektivtrafik ska utvecklas. Mer gods ska överföras från väg till järnväg och befintliga järnvägar ska utvecklas för ökad kapacitet för både gods och persontrafik.

Turist- och besöksmål utvecklas

Turist- och besöksnäringen utvecklas och då är kommunens natur- och kulturvärden en del av attraktionen. Biosfärområde Östra Vätterbranterna är ett modellområde för hållbar utveckling där naturvärdena har en avgörande betydelse.

Hushållning med resurser

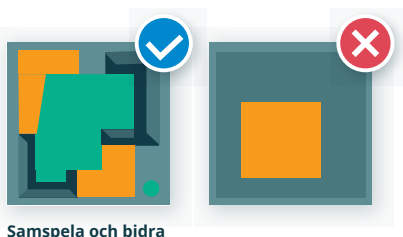
Resursbesparing präglar samhällsplaneringen. Värdefulla natur-, kultur- och friluftsområden säkerställs, vissa synliggörs och marknadsförs. Förnyelsebara energikällor utvecklas. Restriktivitet gäller för ny bebyggelse och annan exploatering som hindrar jord- och skogsbruket.

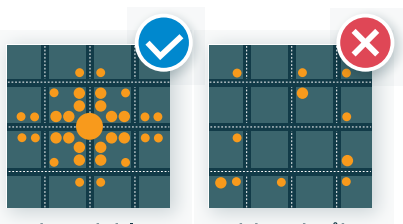
Bara vanligt vatten

Vatten är en livsnödvändig resurs för både människa och miljö som vi värnar om så att det även i framtiden finns vatten av bra kvalitet och kvantitet. I samhällsplaneringen hushåller vi med vattnet och nyttjar det på ett långsiktigt hållbart sätt.

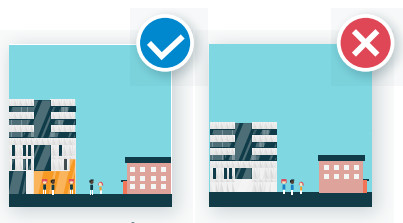

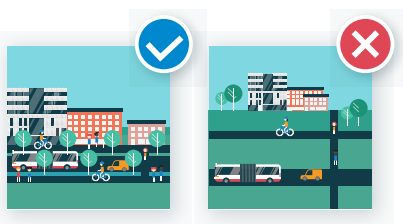
Samspela och bidra

Starka stadsdelscentrum och huvudstråk

Aktiva bottenvåningar och fasader

Multifunktionella stadsgator

Stadsbyggnadsprinciper

Stadsbyggnadsprinciperna konkretiserar planeringsstrategierna när staden växer och nya områden ska planeras eller områden omvandlas. Syftet är att skapa en bra livsmiljö för människorna i staden. Stadsbyggnadsprinciperna beskriver på en övergripande nivå hur staden och tätorterna ska utformas och fungera. Stadsbyggnadsprinciperna fungerar som en länk mellan översiktsplanen och kommunens arkitekturstrategi som ytterligare preciserar hur stadens olika delar och komponenter kan utformas och gestaltas för att bland annat kunna ta hänsyn och skapa god helhetsverkan samt skapa god form, färg och materialverkan.

Stadsbyggnadsprinciperna kan användas både i den stora övergripande skalan och i det enskilda projektet men en anpassning bör ske till den enskilda platsen. Stadsbyggnadsprinciperna ska ses som ambitioner som inte alltid kan uppnås i varje enskilt fall. I till exempel projekt som handlar om förtätning eller komplettering i den redan byggda miljön finns inte alltid förutsättningar att uppfylla alla stadsbyggnadsprinciperna. I den uppföljning som planeras av utbyggnadsstrategin är dock ett av målen att se att stadsbyggnadens sammantaget går i den riktning som stadsbyggnadsprinciper och planeringsstrategier pekar ut.

Allt i den byggda miljön ingår i en helhet och ska alltid ses i hela sitt sammanhang. Utgå från att den redan byggda miljön är en resurs. Inför varje utbyggnad bör första frågan gälla den nya bebyggelsens fysiska sammankoppling med befintlig stadsstruktur. Studera särskilt skarven mellan befintlig och planerad bebyggelse. Ny bebyggelse ska kunna formulera en tydlig arkitektonisk idé, samspela och bidra till sin omgivning.

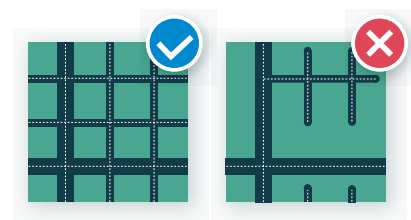
Varje stadsdel ska ha tillgång till ett stadsdelscentrum med lokal service. Även tätorterna som ingår i utbyggnadsstrategin är benämnda som stadsdelar då dessa i princip antas vara sammanbyggda 2050. I närheten av stadsdelscentrum är det positivt med ny bebyggelse. Stadsstråk ska koppla samman stadens delar och utmed dessa bör staden förtätas med en blandad bebyggelse.

Utmed stadsstråk i centrala delar samt vid stadsdelstorg ska vi eftersträva aktiva bottenvåningar i form av lokaler i bottenplan eller möjligheter till lokaler i bottenplan. Utmed övriga rörelsestråk och områden där människor vistas ska vi sträva efter aktiva fasader med fönster och genomgående entréer med entré mot både gatan och gården.

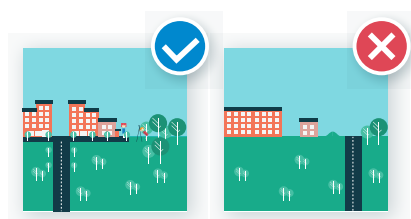
Vi ska bygga stadsgator istället för trafikleder. Gaturummen ska gestaltas med en tydlig rumslighet och på ett sådant sätt att gång- cykel och kollektivtrafik prioriteras samt i strategiska lägen innehålla sociala vistelsezoner. För att möjliggöra detta måste bilarnas hastighet anpassas till gående och cyklande. Stadsgator ska koppla samman områden genom många gena kopplingar. Gatunätet ska ha genomströmning och återvändsgator ska i allmänhet undvikas. Gaturummen bör också vara multifunktionella så att de förutom att lösa kommunikationsfrågan bidrar med ekosystemtjänster. De bör vara gröna och i en del fall kan de nyttjas för att omhänderta dagvatten.

Stadsdelarnas karaktär ska tillvaratas. Stadens entréer, stadens mellanrum och mötet mellan stad och natur ska vara medvetet gestaltade med utgångspunkt i människors vardagsliv.

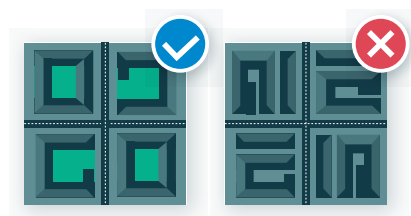
Vi ska planera för goda boendemiljöer med trivsamma och rymliga bostadsgårdar samt gröna förskole- och skolgårdar med plats och förutsättningar för lek. Gårdarna ska utformas för socialt liv. Kommunens invånare ska ha god tillgång till varierade park- och naturområden som är rika på upplevelser. Parker och naturområden ska tillsammans med gröna länkar såsom alléer bilda ett sammanhängande och heltäckande nät. Det gröna i staden ska bidra med ekosystemtjänster till staden.

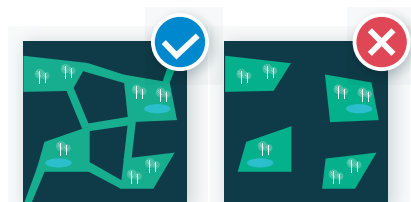
Stadsgator som kopplar samman

Tydliga entréer till staden

Rymliga gröna gårdar

Sammanhängande grönstruktur

Indikatorer för ett hållbart stadsbyggande

Indikatorer för nybyggnation ska säkerställa att ny bebyggelse utformas enligt översiktsplanens mål och även tillför värden till den befintliga miljön. Indikatorerna används vanligtvis vid beslut om planbesked för att utvärdera en plats eller ett områdes förutsättningar och brister. Analysen görs på ett omgivande område på ca 500 meter från projektområdets gräns och undersöker vad ny bebyggelse kan bidra med för att hela analysområdet ska uppfylla indikatorerna. Slutsatserna sammanställs och ger riktlinjer för aktuellt projekt. Projektets riktlinjer ska sedan kontinuerligt följas upp under arbetets gång och sammanställas efter avslutat projekt. En sammanställning av hur den samlade nya bebyggelsen förhåller sig till indikatorerna görs årsvis.

Det är inte alltid möjligt att nå alla indikatorerna i varje enskilt projekt, men vi bör sträva efter att stadsplaneringen som helhet går i indikatorernas riktning.

Övergripande mål för ny bostadsbebyggelse inom centrala tätoren

Vid nybyggnation av bostäder grundade på beslut tagna efter översiktsplanens antagande ska minst 90 % bostäderna vara lokaliserade inom den regionala kärnan eller inom 1000 meter från ett stadsdelscentrum.

Torg, parker och natur

Minst 15 % natur, parker och torg av den totala markytan.

Exploateringsgrad

Inom regionala kärnan e-tal på minst 2,0 för ny bebyggelse

Inom sydvästra regionala kärnan e-tal på minst 1,5

Inom 500 meter till stadsdelscentrum e-tal på minst 1,0

E-tal beräknas bruttoarea (BTA)/kvartersmark.

Närhet till en mångfald av grönytor

Max 300 meter gångväg till en park/naturområde (minst 0,2 ha) och

max 500 m till en större park/naturområde (minst 10 ha)

Blandad bebyggelse, starka stadsdelscentrum och huvudstråk

Inom regional kärna max 70% BTA boyta / minst 30% BTA kommersiella ytor eller offentlig service.

I anslutning till stadsdelscentrum bidra till ökad tillgång till service.

Stadsgator som kopplar samman

Max 150 meter mellan gatukorsningar

Multifunktionella stadsgator

Minst 50% av gatumarken prioriterad för gång, cykel, vistelse och grönt.

Aktiva bottenvåningar

Minst 75% gatulokaler utmed stadsstråk

Max 15 meter mellan entréer längs fasad utmed stadsstråk

Max 25 meter mellan entréer längs fasad vid huvudgata och lokalgata

Rymliga gårdar

Minst 1500 kvadratmeter bostadsgård för flerbostadshus

Minst hälften av gårdsytan ska vara solbelyst kl 12 vid vår- och höstdagjämning.

Gröna gårdar

Minst 50% grönt på kvartersmark vid bostadsbebyggelse

Indikatorer för den långsiktiga utvecklingen av centrala tätorten

Indikatorerna ska följa hela planområdets utveckling för att säkerställa att översiktsplanens mål och strategier får genomslag och även analysera och utvärdera om översiktsplanen fortsatt är aktuell. Till skillnad för indikatorerna vid nybyggnation ska analysen följa upp förutsättningar och förändringar för all mark och bebyggelse inom planområdet och redovisas oftast på stadsdelsnivå. Listan visar ett urval av de indikatorer som kan tänkas användas.

- » Boendetäthet*
- » Bostadsbestånd*
- » Upplåtelsevariation*
- » Bebyggelsevariation*
- » Närhet till vardagsservice*
- » Närhet till kommersiell service
- » Koncentration av arbetsplatser*
- » Blandning av bostäder och arbetsplatser*
- » Fastighetsstorlek*
- » Friytetillgång
- » Närhet till grönområde
- » Grönyta
- » Gatunätets tillgänglighet*
- » Korsningstäthet i gatunätet
- » Resvanor*
- » Trafikyta per capita*
- » Fördelning av trafikyor*

* Indikatorn finns redovisad i plankartans lager för underlag.

Jönköping i regionen

Region Jönköping har tagit fram en regional utvecklingsstrategi för 2020–2035. Den regionala utvecklingsstrategin utgår från en vision om hur Jönköpings län ska uppfattas år 2035: Jönköpings län – Sveriges mest hållbara, attraktiva och tillgängliga region.

För att nå visionen är den regionala utvecklingsstrategin uppdelad i sex strategiområden. Utbyggnadsstrategin kan medverka till att målet nås främst genom de tre strategiområdena nedan:

MÅL I DEN REGIONALA UTVECKLINGSSTRATEGIN

- » 2035 är Jönköpings län ett hållbart län
- » 2035 är Jönköpings län den bästa platsen att besöka, växa upp, bo, leva, verka, åldras på och flytta till för alla
- » 2035 skapar tillgänglighet utvecklingskraft i Jönköpings län
- » 2035 är Jönköpings län en långsiktigt hållbar och innovativ tillväxtregion
- » 2035 är Jönköpings län ett internationellt konkurrenskraftigt län

En hållbar region

Strategin omfattar miljömässig hållbarhet såväl som social och ekonomisk hållbarhet. Strategin omfattar även att länet står väl rustat och är motståndskraftigt mot kommande klimatförändringar.

Utbyggnadsstrategin skapar förutsättningar för att bygga en hållbar stad. En hållbar stad är en stad med hållbara transporter, en funktionsintegrerad, sammanhållen, inkluderande och nära stad med attraktiva vistelsemiljöer och en rik grönstruktur som ger ökad hälsa och många ekosystemtjänster. För den hållbara staden är också resursutbytet mellan stad och land viktigt.

En attraktiv region

Strategin omfattar attraktivitet för såväl boende, besökare som näringsliv samt goda livsmiljöer.

Utbyggnadsstrategins målsättning är att skapa attraktiva livsmiljöer för både boende och besökare. Det gör vi genom att koppla samman befintliga bebyggelseområden i staden och överbrygga berriärer vilket ger en större täthet och närhet. Detta ger underlag för ett större utbud av service och nöjen samt goda förutsättningar för näringslivet. Närhet till grönområden av god kvalitet ger en god livsmiljö och är även det en viktig förutsättning för att loka boende till Jönköping.

Foto: Anna Hållmans

En tillgänglig region

Strategin omfattar goda, hållbara kommunikationer, tillgång till bostäder samt fysisk och digital infrastruktur.

Utbyggnadsstrategins utgångspunkt är att förbättra tillgängligheten främst för de hållbara transportmedlen samt skapa möjligheter för fler invånare i länet genom plats för nya bostäder och arbetsplatser. Jönköping ska byggas ut på ett sådant sätt att befintliga kollektivtrafikstråk stärks. Målpunkter som samlar många människor och är viktiga för regionen ska utvecklas och ha en bra tillgänglighet.

Mellankommunala frågor

Jönköping har en gemmensam arbetsmarknad och bostadsmarknad med grannkommunerna. Pendlingen mellan kommunerna är stor och kommunerna har ett ömsesidigt beroende av varandra när det gäller boende och arbetstillfällen. Jönköping har också betydelse som regionhuvudort för grannkommunerna. De övergripande ställningstaganden när det gäller bebyggelse och infrastruktur på kartan utvecklingsinriktning spelar därmed roll för hela regionen. Att regionkärnan stärks och att vi har en god regional infrastruktur är viktigt för att Jönköping ska fungera som motor för sitt omland och vara attraktivt för nya företagsetableringar.

Bankeryd gränsar till Habo kommun och bostads- och verksamhetsetableringar på båda sidorna om kommungränsen påverkar därmed båda kommunerna. I anslutning till kommungränsen finns också gemmensamma natur- och friluftsintrassen att tillvarata.

Ett annat viktigt mellankommunalt intressen är Vättern som flera kommuner använder som dricksvattentäkt och till vilken många naturvärden också är knutna.

STRATEGIER

- » I frågor som berör angränsande kommuner ska samarbete och dialog eftersträvas för att gemensamt kunna sträva mot en hållbar samhällsutveckling

Foto: Peter Appelin

STRATEGIER

- » Byggnation och exploatering i kommunen ska ske på ett hållbart sätt, utifrån miljömässiga, sociala och ekonomiska faktorer.
- » Prioritera förtätning och omvandling i redan bebyggda områden.
- » Prioritera ny bebyggelse inom den regionala kärnan och inom 1000 meter från stadsdelscentrum.

LÄS MER

[Program för hållbar utveckling miljö](#)

Bebyggelse

Kommunen ska arbeta för att stärka den regionala kärnan och stadsdelscentrumen. Därför ska exploateringsgraden vara högre i regionkärnan och inom 1000 meter från stadsdelscentrum.

Vi ska hushålla med resurserna och undvika att ta mark som är viktiga för rekreation eller används för jordbruk i anspråk. Tätortsbefolkningen ska ha förutsättningarna att ha gång- och cykelavstånd eller kortare kollektivtrafikresor till arbete, skola, service och fritidsaktiviteter för att uppnå ett hållbart resande. Målsättningen är att alla boende i centrala tätorten ska ha tillgång till ett stadsdelscentrum med god kollektivtrafik, skola, förskola och mataffär. Inom det egna närområdet är det också viktigt att det finns lekområden och grönområden. För att hushålla med resurser, uppnå närhet och skapa förutsättningar för ett stort serviceutbud bör ny bebyggelse i första hand ske genom att förtäta och omvandla inom befintlig bebyggelsestruktur.

Inom det område som markerats som regional kärna på kartan för utvecklingsinriktning är tillgången till samhällsservice god och ny bebyggelse är därmed positivt inom hela detta område. Ny bebyggelse inom regionala kärnan är också positivt, då det ger arbetsplatser och bostäder som hela regionen har nytta av. För att stärka de mindre stadsdelscentrumen bör ny bebyggelse placeras inom 1000 meter ifrån centrumet. Om bebyggelse placeras längre ut än så blir avstånden långa och möjligheten att färdas med hållbara färdmedel minskar. I "Program för hållbar utveckling – miljö" finns målet att minst 70 % av de nybyggda bostäderna ska tillkomma i förtättnings- och omvandlingsområden. Samtidigt bör förtätning inte ske på bekostnad av tillräcklig grönska och friytor i våra stadsmiljöer. Det är viktigt att staden erbjuder goda livsmiljöer och grönområden i staden som kan bidra med ekosystemtjänster. En stor andel exploatering på mark som tidigare innehåller verksamheter innebär också en stor risk för markföroreningar som måste hanteras i planeringsprocessen.

Vi har som målsättning att biltrafiken inte ska öka trots att folkmängden ökar. Ett medel att nå detta är att utbyggnadsstrategin föreslår en bebyggelsestruktur som stärker de hållbara transporterna. En tätare bebyggelsestruktur har en avgörande betydelse för att kollektivtrafiken ska få ett tillräckligt underlag och få en så hög standard att den uppfattas som tillräckligt attraktiv för att välja bort bilen. Ett avstånd på maximalt 400 meter från ett kollektivtrafikstråk bedöms ge en mycket bra tillgänglighet och därför ska marken inom detta avstånd användas så effektivt som möjligt så att fler får tillgång till det goda kollektivtrafikläget.

Regional kärna

Tack vare sin storlek, sitt geografiska läge, högskolorna, det aktiva näringslivet och den rika naturen med vackra omgivningar har Jönköping goda förutsättningar att vara en stark stadsregion. Genom en stor tillgång till service och funktioner i form av t.ex. högskolan, länssjukhuset, olika myndigheter, A6 köpcenter, Spira och Elmia lockar kommunen människor till kommunen och till regionen. Människor kommer till området av många olika anledningar, exempelvis för att arbeta och studera, shoppa eller besöka turistmål och olika evenemang.

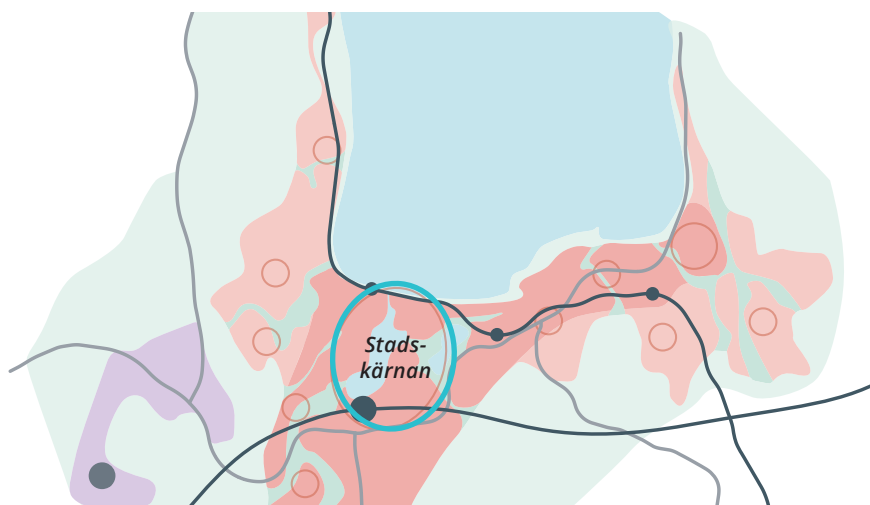
För att få samhället långsiktigt hållbart är det viktigt att transporterna mellan de olika funktionerna och orterna i länet fungerar. Det betyder att kommunen behöver satsa på bra, bekväma och hållbara sätt att resa på och att både de lokala och regionala kommunikationerna behöver utvecklas. Här är samverkan med andra kommuner och Region Jönköpings län en viktig förutsättning.

Jönköping spelar en roll för hela regionens tillväxt, att den växer och är attraktiv samt dess samspel med regionen. Den regiongemensamma kärnan är den mest hållbara och samhällsekonomiskt bästa platsen för i princip alla regionala verksamheter som inte är ytkrävande. Vårt mål är att Jönköpings stadskärna ska bli Skandinaviens mest attraktiva i sin storlek. Regionala kärnan ska ha en mångfald i fråga om boende, arbetsplatser, utbildning, kultur, handel, nöjen och andra verksamheter.

De centralaste delarna av regionala kärnan utgörs av Jönköpings stadskärna. Stadskärnan ska vara den självklara mötesplatsen och "vardagsrum-

STRATEGIER

- » Regionala kärnan ska ha en mångfald i fråga om boende, arbetsplatser, utbildning, kultur, handel, nöjen och andra verksamheter.
- » Regionala kommunikationer för hållbart resande ska utvecklas
- » Regionala funktioner ska placeras så att de är lätta att nå med kollektivtrafik
- » Andelen arbetsplatser ska vara hög i regionkärnan
- » Stadskärnan ska vara den självklara mötesplatsen och "vardagsrummet" för varje människa. Den ska vara tillgänglig samt trygg och säker att vistas i under alla tider på dygnet.
- » Stadskärnan ska ha en hög kvalitet på arkitektur och utformning av de offentliga rummen.
- » Stadskärnan ska ha en stadsstruktur utformad med en skala som ger attraktiva, trygga och upplevelserika platser och stråk samt ger plats för rekreation och grönska. Vi ska tillvarata sjöarnas attraktivitet.
- » Stadskärnan ska utformas med en urban stadsstruktur som ger förutsättningar för hållbara kommunikationer.

En stor del av Jönköping och Huskvarna utgör regional kärna. Jönköpings centrum utgör stadskärnan. Centrum i stadsdelarna och tätorterna har betecknats som stadsdelscentrum

LÄS MER

[Stadsmiljöprogram.](#)

[Stadsbyggnadsvision 2.0](#)

[Campusplan, Jönköpings universitet](#)

met” för varje människa. Den ska vara tillgänglig samt trygg och säker att vistas i under alla tider på dygnet. För att stadskärnan ska få maximal attraktivitet krävs ett samspel mellan innehållet vid Södra Munksjön och de centralaste delarna samt med övriga delar av kommunen och närliggande kommuner. Stadsstrukturen ska utformas med en skala som ger attraktiva, trygga och upplevelserika platser och stråk samt ge plats för rekreation och grönska. Den högsta ambitionsnivån på den offentliga miljöns utformning ställs på stadskärnan. Höga krav ställs därför på arkitektur och gestaltning inom stadskärnan. Stadsmiljön och livet i staden är viktiga för livskvalitet, utveckling och hållbarhet. Sjöarna är en viktig del för att skapa en varierad och vacker stadsmiljö. Sjöarna är dessutom en viktig del i stadens ekosystem och bidrar till ett bra lokalklimat.

Natur och friluftsliv

STRATEGIER

- » Ta tillvara landskapets karaktärsdrag och stadens gröna kulturvärden.
- » Verka för att biosfärområdet ska vara en modell för hållbar utveckling, där naturvärden och ekosystemtjänster har en avgörande betydelse.
- » Inte tillåta exploatering av naturvårdsobjekt klass 1-2.

LÄS MER

[Naturvårdsprogram](#)

[Program för Jönköpings kommuns skogar](#)

[Plan för friluftsliv 2018-2023](#)

Parker, natur och gröna stråk bidrar med sociala värden, ekologiska värden och kulturella värden. Exempel är rekreation och positiva hälsoeffekter, livsmiljöer för djur och växter och förståelse för hur en plats har använts under lång tid. Sociala, ekologiska och kulturella värden är i hög grad sammankopplade. De ekologiska värdena är beroende av hur människan använt landskapet under lång tid och hur det används i dag. Stor biologisk mångfald och höga kulturvärden bidrar också ofta till stora upplevelsevärden. En stor biologisk mångfald ger också ekosystemtjänster som är mer motståndskraftiga mot förändringar.

Att naturen, vattnet och parkerna får sätta sin prägel på den byggda miljön är viktigt för tätortens identitet och attraktivitet. Genom att utgå från landskapet och förstärka dess olika karaktärer, kan intressanta, unika och varierade platser skapas.

Inom kommunen finns Biosfärområde Östra Vätterbranterna, utsett av FN:s UNESCO. Det utgörs till stora delar av områden som är värdefulla för biologisk mångfald och hänger samman. Även tätortsmiljöerna i Jönköping och Huskvarna hänger i hög grad samman med värdena i hela biosfärområdet. Biosfärsarbetet är viktigt och omfattar fem fokusområden: levande landskap, lärande om omställning till ett hållbart samhälle, energi- och klimatfrågor, gastronomi och turism och friluftsliv.

Blågröna stråk

Blågröna stråk är sammanhängande områden med vatten, parker och natur. På kartan är de markerade som sammanhängande område och viktiga samband för natur och friluftsliv. De blågröna stråken är viktiga för en långsiktigt hållbar tätortsutveckling. De kan medverka till att leverera ekosystemtjänster, bevara ett långsiktigt hållbart antal av olika växt- och djurarter samt för att stärka sociala värden så som rekreation, naturpedagogik och friluftsliv. Vi ska därför i planeringen se till att blågröna stråk bevaras och stärks.

Parker och naturområden ska i enlighet med grönstrukturplanen kompletteras och vidareutvecklas till ett sammanhängande och heltäckande nät inom centrala tätorten. Utgångspunkten är nuvarande gröna huvudstråk. De blågröna stråken förbinder även stadens grönska med omgivande landskap. Grönstråk kan också förbindas med varandra genom länkar i öst-västlig riktning. Passager ska lämnas i bebyggelsen som kan bli genvägar för gående, så att bebyggelsen inte blir en onödig barriär. Gröna länkar bör integreras med gång- och cykelnätet för att öka möjligheten till rekreation och stimulerar människor att gå och cykla mellan olika bostadsområden och målpunkter.

Trafikleder och annan infrastruktur skapar ofta barriärer för natur, djurliv och människor.

För att minska denna barriäreffekt mellan grönområden bör kopplingar för natur, djurliv samt gående och cyklister utredas vid anläggning eller ombyggnation av den större infrastrukturen.

STRATEGIER

- » Parker och naturområden ska kompletteras och vidareutvecklas till ett sammanhängande och heltäckande nät. Utgångspunkten är nuvarande blågröna huvudstråk. De blågröna stråken ska förbinda stadens grönska med omgivande landskap.
- » Bevara och stärka en livskraftig grön infrastruktur och blåstruktur med rik biologisk mångfald.
- » Undvika exploatering som riskerar att förhindra de blågröna stråkens funktion, eller som förstör en svag länk i ett grönt stråk.
- » Integrera grönstrukturen med gång- och cykelstrukturen.
- » I nya exploateringsområden och omvandlingsområden skapa, bevara och utveckla gröna korridorer som kan utgöra en del i den sammanhängande grönstrukturen.
- » Lämna passager i bebyggelsen.
- » Stadsplaneringen ska förebygga och åtgärda barriärer skapad av infrastruktur i de blågröna stråken. Vid anläggning/ombyggnad av infrastruktur ska vi verka för passager minst var 500:e meter.

Foto: Peter Appelin

LÄS MER

[Grön handlingsplan, Jönköpings län](#)

[Grönstrukturplan](#)

TRANSPORTPLANER

I transportplanerna (nationella och regionala) finns följande projekt med för perioden 2018-2029 som berör Jönköpings kommun:

- » E4 genom Jönköping (additions-körfält)
- » Trafikplats Ljungarum
- » Järnväg Värnamo-Jönköping/Nässjö (elektrifiering, höjd hastighet)
- » Rv 26 Hedenstorp - Månseryd
- » Mullsjö-Habo-Jönköping har pekats ut som prioriterat regionalt cykelstråk.

STRATEGIER

- » Arbeta aktivt för förverkligandet av nya stambanor med stationsläge söder om Munksjön.
- » Lokalisera och utforma ny exploatering så den inte innebär begränsningar för Jönköpings flygplats.
- » Utred E4:s sträckning genom Jönköping och Huskvarna för att tydliggöra vilken betydelse E4 har som nationell, regional och kommunal transportled samt den påverkan den har på stadsmiljön och möjlig ny bebyggelse.
- » Ta hänsyn till befintlig och planerad järnväg vid detaljplanläggning och planering för att säkerställa järnvägens utvecklingsmöjligheter.
- » Arbeta för att ge förutsättningar för att gods flyttas över från väg till järnväg

Kommunikationer

En förutsättning för att en stark arbets- och bostadsmarknad ska kunna upprätthållas inom regionen är att de lokala och regionala resmöjligheterna är väl utvecklade. Kommunen samarbetar med Trafikverket så att trafikutvecklingen på järnvägarna, E4, riksvägar och länsvägar sker på ett hållbart sätt.

Järnvägarna är mycket betydelsefulla för kommunen och regionen. De ger möjlighet att resa snabbt, bekvämt och miljövänligt. Nya stambanors tillkomst är mycket viktig och ger både kommunen och regionen ytterligare tillväxtkraft, då de tidsmässiga avstånden till såväl Stockholm och Göteborg som Öresundsregionen minskar kraftigt. Höghastighetsbanorna kommer dock att kräva stora markytor, både genom staden och på landsbygden. Tågtrafikens störningar på omgivningen måste också begränsas i kommande planering. Samtidigt ökar möjligheten att resa på ett miljövänligare sätt. Vi anser att höghastighetsstationen ska lokaliseras söder om Munksjön. Ramprogram för Södra Munksjön anger inriktningen för att på rätt sätt tillvarata den möjlighet till utveckling och stadsbyggande som en höghastighetsbana och en ny station kan ge.

Vi arbetar för att Jönköpingsbanan (Nässjö – Falköping) och järnvägen Värnamo – Jönköping ska utvecklas för ett ännu bättre utnyttjande. I det arbetet är en ny lokaltågstation vid A6-Ryhov en viktig förutsättning och på lång sikt kan även en station vid Strandängen bli aktuell. Trafikverket arbetar med ett projekt med elektrifiering av banan Torsvik – Värnamo och en ny järnväg Byarum – Tenhult. Restiderna mellan Jönköping – Vaggeryd – Värnamo blir mer konkurrenskraftiga. Terminalen på Torsvik skulle med elektrifierade spår spela en viktigare roll för att flytta över ökade godsolymer från väg till järnväg. Det är därför viktigt att båda banorna får det utvecklingsutrymme de behöver och att planeringen sker så att framtida utbyggnadsmöjligheter av bostäder och verksamheter i dess närhet tas tillvara.

Trafiken på E4; nationell, regional och lokal, lastbils- och personbilstrafik, ger stora störningar i stadsmiljön. På lång sikt, kan sträckningen på E4 genom Jönköping och Huskvarna, därför ifrågasättas. Vi har ett pågående arbete med att analysera vilken nationell, regional och lokal betydelse E4 har, vilken påverkan vägen har på omgivande stadsmiljö och vilka möjligheter det finns till förbättringar.

Att framtida nationella vägar och järnvägar finns med i översiktsplanen betyder inte att de ska byggas. Det är viktigt att i den kommunala planeringen se till att vägars och järnvägars utbyggnadsmöjligheter finns kvar

för framtiden. Innan beslut om eventuell väg- eller järnvägsutbyggnad tas ska fördjupade utredningar göras om vägarnas och järnvägarnas nyttor och konsekvenser.

Jönköping Airport är en flygplats som ägs av kommunen och Region Jönköpings län. Den är av stor betydelse för det regionala näringslivet för både gods och persontrafik. För att värna om flygplatsens framtid är det nödvändigt att begränsa exploatering i dess närhet eftersom flygverksamheten ger störningar i form av flygbuller.

LÄS MER

[*Nationell infrastrukturplan 2018-2029*](#)

[*Regional transportplan för Jönköpings län 2018-2029*](#)

Foto: Simon Hjelmarö

5

MARK OCH VATTEN- ANVÄNDNING

Kapitlet mark och vattenanvändning beskriver hur kommunen tänker sig mark- och vattenanvändningen i enlighet med kartan mark- och vattenanvändning.

Foto: Peter Appelin

STRATEGIER

- » Prioritera förtätning och omvandling på redan ianspråktagen mark samt en hög exploateringsgrad utifrån platsens förutsättningar.
- » Ny bebyggelse ska möjliggöra gång- och cykelavstånd till arbete, skola, service och fritidsaktiviteter samt skapa ett större underlag för kollektivtrafik och service.
- » I mångfunktionella områden eftersträva blandstadsprincipen, funktionsblandning, med bostäder, kontor och med inslag av sådana verksamheter som ger liv och rörelse utan att inverka störande på omgivningen.
- » I nya kvarter ska möjlighet för lokaler i bottenplan finnas i strategiska lägen, vid till exempel stadsdelstorg och i urbana stråk.
- » I möjligaste mån integrera befintlig bebyggelse med kulturhistoriska eller arkitektoniska värden med tillkommande bebyggelse i nya detaljplaner.
- » Verka för att befintlig bebyggelse utvecklas och vårdas.
- » Bebyggelseutveckling inom utbyggnadsstrategin etapp 1 ska främst ske genom detaljplanläggning.
- » Ta hänsyn till värmeproblematik och minska stadsbebyggelsens bidrag till att temperaturen utomhus och inomhus höjs lokalt vid värmeböljor. Vid ny och ombyggnation av kommunens lokaler ska kommande behov av kylning av lokaler för samhällsviktig verksamhet beaktas.

Stadsbebyggelse

Mångfunktionell bebyggelse och sammanhängande bostadsbebyggelse

För att skapa möjlighet till levande stadsdelar en större del av dygnet, och bland annat bidra till ökad trygget, strävar vi efter en blandad och variationsrik bebyggelse. Det bidrar också till att uppnå målet om en ökad närhet mellan olika funktioner i staden. Vid förtätning och kompletterande byggnation finns det stora möjligheter att se till att den befintliga miljön blir mer blandad och integrerad. Ny bebyggelse ska berika staden och komplettera omgivande bebyggelse på ett tilltalande sätt, både genom innehåll och genom arkitektur. Områden som bedöms som alltför likartade kan göras mer komplexa och variationsrika.

De områden som anges på kartan som bostadsområden är områden som till största delen innehåller bostäder med en del inslag av service och handel. I de områden som anges som mångfunktionell bebyggelse ska bebyggelsestrukturen vara så flerkfunktionell och komplex som möjligt. I dessa områden inryms boende, service, kontor, handel och andra verksamheter som inte är störande för omgivningen. För att skapa en levande stadsmiljö är det viktigt att i strategiska lägen möjliggöra lokaler för verksamheter i bottenplan när vi detaljplanlägger ett område. Lokalerna kan användas till handel, restauranger och kontor, men också icke-kommersiella verksamheter som kultur, kommunal service, idéburna organisationer och föreningslivet. Ålders- och typmässigt blandad bebyggelse gynnar funktionsblandning, motverkar segregation och ger varierad miljö. Därför bör befintliga byggnader i möjligaste mån bevaras och integreras i nya planer. Även inom de områden som på kartan markerats som ”pågående markanvändning ska fortgå” är det viktigt att utveckla och vårda befintlig bebyggelse för att upprätthålla goda livsmiljöer.

För att slå vakt om den centrala tätortens långsiktiga intressen ska bebyggelseutveckling inom utbyggnadsstrategin etapp 1 främst ske genom detaljplanläggning. Avgränsningen av nybyggnads- och omvandlingsområden på plankartan ska inte ses som exakt utan den behöver studeras närmare i kommande planarbete.

Bostadsförsörjning

Jönköpings kommun har ansvar för bostadsförsörjningen inom kommunens gränser. Vi växer, fram till 2030 beräknas antalet invånare ha ökat till cirka 158 000 personer. Utbyggnadsstrategin tar sikte mot 2050 och 200 000 invånare.

En väl fungerande bostadsmarknad är en förutsättning för stadens tillväxt och invånarnas välmående. I dagsläget finns i princip inga outhyrda lägenheter och vår målsättning för 2021 är att påbörja byggnation av 1000 nya bostäder under året, av de nya bostäderna ska 20 % byggas som villor och grupphus. Efterfrågan på bostäder är stor och för ett flertal grupper inom socialtjänsten, för flyktingar och för studenter är situationen på bostadsmarknaden extra svår. För dessa grupper är ofta nyproducerade vanliga lägenheter inte ett alternativ, då kostnaderna är för höga. Här krävs att vi tillsammans med både privata och kommunala hyresvärdar tar ett stort ansvar för att tillgodose behovet för de som har det allra svårast på bostadsmarknaden.

På en generell nivå är i dagsläget försörjningen av äldreboendeplatser i balans. Antalet pensionärer över 80 år beräknas öka 2018-2030 med 42 %. I takt med en ökande och åldrande befolkning kommer det befintliga beståndet av särskilda boendeplatser att på sikt behöva utökas. Vi måste ta hänsyn till en åldrande befolknings specifika behov med närhet och tillgänglighet som är viktiga faktorer för att människor ska trivas. Äldreboenden bör placeras så att de går lätt att nå med kollektivtrafik med hänsyn till anhöriga och anställda. Många äldre efterfrågar så kallade trygghetsbostäder. När kommunen har mark i god närhet till kollektivtrafik och kommersiell service ska trygghetsbostäder ha hög prioritet.

Det saknas i dagsläget lägenheter såväl inom funktionshinderomsorgen (FO), som inom individ- och familjeomsorgen (IFO). För dessa verksamheters klienter/- brukare så ökar behovet av lägenheter i det ordinarie bostadsbeståndet. För dessa grupper gäller gemensamt att det största behovet är lägenheter med en rimlig hyresnivå och med ett varierande storleksutbud.

Jönköping University har under senare år vuxit både inom forskningsidan och vad gäller antalet programstudenter inom grundutbildningen. Högsolan förväntas fortsatt växa även under kommande år med ett ökat behov av studentbostäder som följd. Studenter efterfrågar studentbostäder, samt små lägenheter med rimliga hyror.

Markanvisning av kommunal mark kan användas som ett medel för att nå de mål och den utveckling av bostadsbyggnationen som vi önskar. Till

STRATEGIER

- » Eftersträva blandade upplåtelseformer och variation av byggnadstyper och lägenhetsstorlekar såväl vid kompletterande bebyggelse i befintliga områden som i samband med större omvandlings/nybyggnadsområden.
- » Säkerställa en god planeringsberedskap och ett gott samarbete med marknadens aktörer för att möjliggöra ett högt och kontinuerligt bostadsbyggande.
- » I största möjliga mån integrera olika typer av specialboenden för socialtjänsten, äldre, flyktingar och studenter i det ordinarie bostadsbeståndet. Vi ska särskilt verka för att utsatta gruppers behov tillgodoses.
- » Särskilda boenden för äldre ska ha god tillgänglighet till kollektivtrafik.

LÄS MER

[Kommunalt bostadsförsörjningsprogram 2021-2026](#)

Befolkningsprognos 2020-2023 med utblick mot 2030

[Studentbostadsanalys](#)

[Hållbar utveckling-Agenda 2030](#)

stor del är det dock marknaden som styr bostadsbyggandet. Det är många aktörer med i den långa och komplexa processen som behöver genomföras för att få fram nya bostäder. Därför är det viktigt att byggaktörerna samt kommunens förvaltningar och nämnder samverkar och arbetar mot samma mål. Detta kräver en aktiv dialog med byggaktörerna så att de blir medvetna om kommunens behov av olika typer av upplåtelseformer, lägenhetsstorlekar och specialboenden.

Grönska på kvartersmark

För att bygga en hållbar stad måste både allmänplatsmark och kvartersmark leverera ekosystemtjänster. Privata och offentliga aktörer behöver arbeta gemensamt. Tillräckligt med grönyta på kvartersmark behövs för att säkerställa både ekologiska och sociala värden. Socialt har en bostadsgård en annorlunda funktion än en park. Bostadsgården erbjuder en privatare grönmiljö som delvis kan ha samma funktion som en villaträdgård. Enligt plan- och bygglagen ska friyta för lek och utevistelse prioriteras före parkeringsplatser vid byggnation av bostäder, förskolor, skolor och fritidshem.

Målsättningen ska vara minst 40% utemiljöer på kvartersmark med tillräcklig solinstrålning. Rekommenderad storlek för att bli en bra bostadsgård för flerbostadshus är minst 1500 m² sammanhållen gård. Halva gården ska vara solbelyst under 5 timmar vid höst och vårdagjämning. En bostadsgård bör fungera för småbarnslek och samvaro och ha bra lokalklimat och ljudmiljö. Bostadsgårdarna bör också ha grönska som ger livsmiljöer för djur och växter och när det är möjligt vara utformad så att dagvatten hanteras. För att hantera dagvatten kan olika lösningar kombineras så som gröna tak, genomsläppliga ytor och infiltrationsytor, diken, kanaler och växtbäddar. Om det finns befintlig grönska i nya exploateringsområden så är det en fördel om den kan bevaras.

STRATEGIER

- » Verka för tillräcklig grönska av god kvalitet vid nyexploatering, omvandling och förtätning.
- » Verka för att bostadsgårdar blir tillräckligt stora, fungerar för småbarnslek och samvaro och har ett bra lokalklimat och ljudmiljö. Bostadsgårdarna bör också erbjuda livsmiljöer för djur och växter och vara utformad så att dagvatten hanteras

LÄS MER

[Grönstrukturplan](#)

Näringsliv och handel

Jönköpings kommun står för länets största lokala arbetsmarknad. Fler än fyra av tio av länets sysselsatta jobbar i Jönköping (75 517 personer). Till 2050 behövs 27 500 nya arbetsplatser inom utbyggnadsstrategin etapp 1, för att täcka det behov som den beräknade befolkningsökningen innebär. Jönköping är länets centra inom flertalet branscher, bland annat logistik och särskilt kunskapsintensiva branscher så som information och kommunikation, kvalificerade företagstjänster, finans och försäkring. Jönköpings kommun jobbar för att skapa så goda förutsättningar som möjligt för det befintliga näringslivets utveckling och expansion. Vi vill även stimulera och underlätta nyetableringar och nyföretagande. I stadsplaneringen handlar det om att ha god framförhållning när det gäller planering av plats för verksamheter. Jönköping har ett differentierat näringsliv och behov finns både av allt från små kontorsytor inne i city till stora ytor för logistik i goda transportlägen.

Jönköping arbetar för att utvecklas till en av Sveriges attraktivaste handelsstäder. Det är huvudsakligen Jönköpings stadskärna, handelsområde A6 och Solåsen som lockar kunder utifrån. Det är en styrka att handelsplatserna är lättillgängliga och samlade. Det ger möjlighet till kollektivtrafikförsörjning, förenklar för kunderna och gynnar handlarna. Det stadsutvecklingsarbete kommunen arbetar med i nära samarbete med lokala representanter bör fortsätta bedrivas för att bl.a. stärka Jönköping både som regional handelsstad och för att öka stadskärnas attraktivitet. Vid planering av handelsområden stävas efter funktionsblandning som leder till en kompakt och tillgänglig stad. Vad gäller handelsområdet A6 är det positivt med utveckling med andra funktioner, exempelvis bostadsbyggnation. Utvecklingen av Solåsen är nära kopplad till utveckling inom Södra Munksjöområdet, vilket skapar nya förutsättningar.

För dagligvaruhandeln är det viktigt att handelns olika aktörer finns representerade i kommunen för att få en ökad kvalitet och pris konkurrens. Stormarknadsbutikerna bidrar aktivt till denna prispress, men ger ett ökat transportarbete som måste hanteras. De mindre butikerna i bostadsnära lägen ger god tillgänglighet för det lokala området. De utgör också viktiga mötesplatser i kommun- och stadsdelar. Vid större nyetableringar och utveckling av befintliga etableringar ska konsekvenserna på befintlig handel, trafik, stadsmiljö, natur- och kulturvärden på platsen samt förutsättningarna för funktionsblandning analyseras och bedömas. Det finns behov av fler mataffärer i utbyggnadsstrategins område. Det finns också behov av mataffärer i nya större omvandlingsområden.

STRATEGIER

- » Erbjud goda etableringsförutsättningar för företag och verksamheter.
- » Olika slags arbetsplatser och verksamheter som inte är störande eller innebär risker, inte medför många tunga transporter och där byggnaderna gestaltningsmässigt kan anpassas till omgivande bebyggelse, bör finnas i och i direkt anslutning till bostäder.
- » Koncentrera sällanköpshandel till Jönköping City, A6 handelsområde och Solåsen. Hedenstorp är ett område som till viss del kan användas för sällanköpshandel, inriktat på skrymmande produkter.
- » Sträva efter funktionsblandning vid planering av handelsområden. Om möjligt är det även positivt om handelsområden kompletteras med bostäder.
- » Vid större nyetableringar av handel och utveckling av befintliga etableringar analysera och bedöma konsekvenserna på befintlig handel, trafik och miljö.
- » Lokalisera dagligvaruhandel i första hand till bostadsnära lägen med god tillgänglighet för gång-, cykel- och kollektivtrafik.
- » Arbeta för dagligvaruhandel, apotek, service och tjänster (frisör, café mm) centralt placerat i de olika stadsdelarna.

LÄS MER

[*Jönköpings kommuns roll i länet*](#)

STRATEGIER

- » Så tidigt som möjligt i varje planprocess bedöma behovet av ytor för offentlig service, skolor och förskolor. De bör få en god lokalisering och om möjligt inrymmas blandat med bostäder.
- » Lokalisera skolor och förskolor utifrån närhet till bostäder, kollektivtrafik och grönområden. Vid nyetablering av förskole- och skolverksamhet är det viktigt med tillräckligt stor gård av god kvalitet för utevistelse
- » Arbeta för attraktiva och trygga mötesplatser av varierande slag i alla stadens delar. Staden ska verka för att offentliga platser i stadsrummet inbjuder till möten mellan människor.
- » Arbeta för kulturskolor, idrottsanläggningar, bibliotek och andra anläggningar samt platser för kultur och evenemang jämt fördelade över staden. De ska byggas ut i samma takt som staden. Lokaliseringen bör ske så att anläggningarna kan bli mötesplatser för kvinnor och män, flickor och pojkar boende i hela kommunen, samt att människor kan nå dem med kollektivtrafik och via gång- och cykelvägar
- » Vid större förtätnings- och nybyggnadsprojekt för bostäder värna och säkerställa kommuninvånarnas behov av fritidsutbud nära hemmet för rekreation, lek och motion.

LÄS MER

[Stadsbyggnadsvision 2.0](#)

[Stadsmiljöprogrammet](#)

Samhällsservice och mötesplatser

Tillgång till samhällsservice av hög kvalitet är en grundförutsättning för att kunna leva ett gott liv, oavsett livssituation. Närhet och tillgänglighet till samhällsservice är viktigt inte minst från ett jämlikhetsperspektiv och för att minska behovet av transporter med bil. Jönköpings kommun ska så tidigt som möjligt i varje planprocess bedöma behovet av ytor för offentlig service, skolor och förskolor.

Tillgänglighet till mötesplatser utanför de privata zonerna är grundläggande för ett demokratiskt samhälle. En bra mötesplats är tillgänglig, välkomnande, gratis, trygg och utformad så att olika grupper av människor kan mötas. Den är också utformad så den kan användas hela året.

Stadens kulturinstitutioner som bibliotek, teater, konserthus, kulturhus, museer och föreningslokaler fyller en viktig funktion som mötesplatser i vardagen. Kultur i den offentliga miljön bidrar till att skapa attraktiva mötesplatser. Kultur bör ges möjlighet att inrymmas i områden som utpekats för funktionsblandning, handel och bostäder. Jönköpings kommun har ett rikt föreningsliv som bidrar till en givande fritid för både barn och vuxna.

Områden för lek, spontanidrott och motion samt idrottsanläggningar kan också fungera som mötesplatser. Bland annat för folkhälsan är det viktigt med ett fritidsutbud nära hemmet som kan stimulera till lek och vardagsmotion. Planeringen av dessa områden ska utgå från de olika behov och önskemål som finns hos flickor och pojkar, kvinnor och män med olika bakgrund. Större fritidsanläggningar bör lokaliseras så att de är lättillgängliga för människor från ett större upptagningsområde. Genom att förstärkta kopplingar mellan fritidsområden, idrottsanläggningar, parker och naturområden med blågröna stråk, gång- och cykelvägar, skapas ett rekreativt landskap som sammantaget får ett större rekreativt värde än de ingående delarna var för sig. För att underlätta för bland annat barn och unga ska fritidsområden och idrottsanläggningar lätt kunna nås med kollektivtrafik och via gång- och cykelvägar.

25 000 bostäder

- » 50 förskolor
- » 20 grundskolor
- » 35 sport- och fritidsanläggningar
- » 1 biograf
- » 5 gymnasieskolor
- » 110 butiker
- » 14 livsmedelsaffärer
- » 80 restauranger, caffer och barer
- » 3 bibliotek

För att få en uppfattning av behovet av service visar siffrorna ovan den service som vi har i Jönköping i dag per 25 000 bostäder.

Verksamheter och industri

För att kommunen ska kunna växa är det viktigt att tillgodose näringslivets behov. Kommunen behöver ha en ständig markberedskap för att kunna ta emot nya etableringar av företag. För att kunna omvandla centrala markområden till mer blandad bebyggelse är det också prioriterat att planera nya verksamhetsområden till vilka företag kan omlokaliseras. I Jönköping finns många aktörer med ett stort markbehov och efterfrågan på liknande etableringar med stort markbehov är också stort. Av den anledningen ser vi att markbehovet för verksamhetsområden i framtiden kommer att vara fortsatt stort.

Områden som pekas ut enbart för verksamheter är lämpliga för verksamheter som bedöms kunna ha så stor omgivningspåverkan att de inte är lämpliga att integreras med bostäder, med hänsyn till användningssätt, storlek, utformning och/eller trafikallstring. Dessa områden är däremot i allmänhet inte lämpliga för störningskänsliga verksamheter. Att etablera störningskänsliga verksamheter inom området kan komma att begränsa områdets användning för industriändamål. Dessa områden är ofta ytkrävande och har ett stort behov av närliggande och goda kommunikationsmöjligheter. Stora verksamhetsområden är Hedenstorp utmed RV40 och Logpoint South Sweden som sträcker sig från Torsvik till trafikplats Stigamo. Här etablerar sig många logistikintensiva företag.

En hållbar bebyggelsestruktur kräver att en stor del av resandet till och från arbetet ska kunna ske med gång, cykel eller kollektivt. Även inom verksamhetsområden är det därför betydelsefullt att sträva efter en viss täthet i bebyggelsen för att stödja de hållbara kommunikationerna. Det finns också behov av cykelvägar inom verksamhetsområdena. För att bygga markbesparande bör kommunen överväga exploatering med högre byggnader och även att om möjligt begränsa tomtytorna. Det finns dessutom behov av att få in mer grönska i verksamhetsområdena, på kvartersmark, i gatumiljön och som grönområden. Grönskan ska gärna planeras i sammanhängande stråk. Både för att alla delar av staden behöver bidra med ekosystemtjänster till staden och för att de som arbetar i områdena ska kunna få del av gröna områdens hälsofördelar på rasten. Möjligheten till transporter på järnväg är en annan viktigt hållbarhetsfaktor för logistikföretagen i Jönköping. Vi bör skapa förutsättningar för fossilfria transporter genom att tillgängliggöra och förenkla för verksamheterna att transportera gods med hållbara alternativ.

STRATEGIER

- » Störningskänsliga verksamheter ska inte placeras inom de större verksamhetsområdena.
- » Planera personal- och besöksintensiva verksamhetsområden där kollektivtrafikförsörjningen är eller kan bli god. Det ska också finnas cykelvägar till och inom området.
- » Lokalisera ytkrävande verksamheter längre ut i staden. Verksamheter som har stort behov av transporter ska ha prioritet i goda transportlägen.
- » Planera verksamhetsområden i första hand kring hållbara transportsystem och den starka utvecklingen av logistikföretag medför att tillgång till järnvägsspår och det övergripande vägnätet är mycket betydelsefullt.
- » Planera för grönska som bidrar med ekosystemtjänster även inom verksamhetsområdena.
- » Planera verksamhetsområden på ett markhushållande sätt för att motverka en alltför stor utbredning av exploaterad mark som ger sämre interna kommunikationer och stor markåtgång.

LÄS MER

[Plan för idrott](#)

STRATEGIER

- » I områden för blandad bebyggelse, med bostäder och verksamheter, ska miljöfarlig verksamhet endast tillåtas om det kan säkerställas att boende i området, eller de personer som vistas i området inte utsätts för olägenheter för människors hälsa inklusive olycksrisker. Verksamheter med stor omgivningspåverkan ska i första hand etableras inom så kallade verksamhetsområden för att undvika risk för olägenhet för människors hälsa.
- » Innan vi fattar beslut om detaljplan och bygglov, ska en riskbedömning göras i områden där grundläggande bedömningar visar på ett sådant behov.
- » Göra en prioritering och avvägning inför eventuell exploatering i anslutning till verksamheter som har tillstånd enligt miljöbalken.

Miljöfarlig verksamhet

Olika verksamheter medför olika störningar och risker, både till sort och till omfattning. Vi kan medverka till att störningar och risker minskar eller tas bort genom en medveten planering av samhällets utformning och utveckling. När stadens mark används alltmer effektivt ökar tillfällena då riskkonflikter kan uppstå mellan pågående störande verksamheter och blandad stadsbebyggelse. I en tät stad med blandad bebyggelse bör risker så långt som möjligt hanteras genom säkerhetshöjande åtgärder vid riskkällan snarare än stora säkerhetsavstånd som leder till utglesning. Ny tung industri med riskfyllda verksamheter ska dock inte blandas med känsliga stadsfunktioner. Den ska istället lokaliseras till lämpliga verksamhetsområden. Vid etablering av eller utökning av befintlig miljöfarlig verksamhet ska hänsyn tas till risk för skador på människor och material samt verksamhetens påverkan på naturens ekosystem, växt- och djurliv.

Då ny blandad stadsbebyggelse uppförs nära en störande verksamhet kan bebyggelsens innehåll behöva begränsas. Begränsningen kan innebära att till exempel bostäder eller annan störningskänslig verksamhet inte får uppföras. Verksamheter som har tillstånd enligt miljöbalken, har rätt att bedriva sin verksamhet på en viss plats. Omgivningen utgör en stor del i förutsättningarna för att få nytt tillstånd vid tillbyggnad eller produktionsförändringar. Det innebär att eventuell ny bebyggelse i närheten av verksamheten, kan innebära att nya krav ställs på verksamheten. Det är därför viktigt att göra avvägningar och prioriteringar tidigt och i dialog med de verksamheter som finns på platsen.

I samband med detaljplaneläggning ska en särskild riskutredning göras i områden där grundläggande bedömningar visar på ett sådant behov. Riskutredningen ska beakta förutsättningarna på platsen, beskriva aktuella riskkällor och bedöma markens lämplighet för byggnation eller behov av riskreducerande åtgärder.

Parker och natur

Parker och naturområden (i kartan mark och vattenanvändning omfattas grönområden och park samt natur och friluftsliv), så väl stora som små, är viktiga komponenter i tätorten. De behövs för att bevara och utveckla biologisk mångfald, för att främja människors hälsa, ta hand om dagvatten, utjämna höga flöden, ge skugga, förbättra ljudmiljön, minska ras och skredrisk och utjämna temperaturer. I främst de centrala delarna av de större orterna och i verksamhetsområden är det både brist på parker och grönska i den byggda miljön. I dessa områden finns det behov av att komplettera med olika typer av grönska som parkmark, fler träd och buskar, klätterväxter, gröna väggar och tak och temporära gröna platser.

Forskning visar att det är av stor vikt för människors hälsa att ha nära till grönområden med hög kvalitet. Grönområdena ger möjlighet till friluftsliv, rekreation, kulturliv och sport. I Jönköpings kommun ska det finnas friluftsområden och parker för alla, dit man kan och vill ta sig. Alla tätortsbor ska från sin bostad ha tillgång till ett grönområde av god kvalitet inom 300 meter (gångväg). En större park/naturområde över 10 ha med god kvalitet bör finnas inom 500 m fågelvägen från bostaden. Kommunen ska både bevaka att dessa riktlinjer följs vid nybyggnation samt långsiktigt verka för mer grönområden i de delar av staden där riktlinjerna inte uppfylls.

I dagsläget är behovet av att bygga bostäder stort och det finns även ett intresse av att sammanlänka olika områden i staden med bebyggelse. Dessa intressen kan ibland stå emot behovet av parker och naturområden. Vid avvägningar mellan olika intressen ska intresset av att bevara ett grönområde bedömas som särskilt stort om:

- » Det behövs för ett grönt stråks funktion eller om det stärker svaga länkar i ett grönt stråk.
- » Är utpekat som ett grönområde med särskilda värden
- » Det har betydelse för att gångavstånden från bostäder inte ska överstiga 300 meter till grönområde respektive 500 meter till ett större grönområde.
- » Det ligger nära och används av förskola, skola och/eller äldreboende.
- » Kan bli en tillgång som grönområde för det nya exploateringsområdet
- » Det är ett lättillgängligt grönområde av en typ som i övrigt saknas i stadsdelen.
- » Dessa avvägningar har gjorts när förändringar av markanvändningen föreslagits i utbyggnadsstrategins markanvändningskarta.

STRATEGIER

- » I stadsplaneringen säkerställa att det i nya områden finns grönområden av god kvalitet inom 300 m och större grönområden inom 500 m (i enlighet med grönstrukturplanen)
- » Verka för mer grönska i de centrala delarna av Jönköping
- » Så långt möjligt bevara parker och naturområden med särskilt stora värden.
- » Vid exploatering verka för att skadelindringshierarkin följs. Kompensation bör utföras om områden med viktiga ekosystemtjänster tas i anspråk.

LÄS MER[Grönstrukturplan](#)[Naturvårdsprogram](#)[Program för Jönköpings kommuns skogar](#)[Plan för friluftsliv 2018-2023](#)[Parkprogram för Jönköpings kommun](#)

Vid all planering och exploatering ska vi i möjligaste mån arbeta med kompensation av ekosystemtjänster enligt skadelindringshierarkin. Det innebär att i första hand undvika, i andra hand minimera och om det inte går utjämna eller ersätta. Kompensation ska användas för att kompensera förlust av både sociala värden och naturvärden och andra ekosystemtjänster. Gröna värden ersätts eller kompenseras med nya likvärdiga värden i första hand i närområdet. Det är viktigt att påpeka att det inte är markytan som ska kompenseras utan att det är de värden eller ekosystemtjänster som markytan hyste före exploatering som ska kompenseras. Vid förtätningar som tar del av en park i anspråk är det dels viktigt att se till att ytan på parken blir tillräcklig och dels att den park som blir kvar blir bättre, mer attraktiv och mer flexibel. Strategier för hur vi kan arbeta med kompensation ska enligt naturvårdsprogrammet tas fram.

Utbyggnadsstrategin innebär förtätning i många områden och trycket på befintliga parker och naturområden speciellt i de centrala delarna av Jönköping kommer därmed bli större. I områden med stort besöksstryck behövs intensiv skötsel och mycket underhåll för att säkerställa både områdets kvalitet och miljöns hållbarhet. På plankartan anges några nya mindre parker, dessa ska närmast ses som illustrationer då deras exakta läge inte utretts. I de flesta fall har mindre tillkommande parker i nybyggnads- och omvandlingsområden inte angetts på kartan.

Kompensation på annan plats

Kompensation på platsen

Minimera skada

Undvik skada

I första hand undvik skada på naturvärden i andra hand minimera skadan. Om skada ändå uppstår kompensera i första hand på platsen och i sista hand kompensera på annan plats eller med andra värden.

Upplevelserika grönområden

I Jönköpings kommun är flera av grönområdena helt eller delvis kuperade. Särskild vikt bör därför ligga vid att säkerställa att det finns grönområden som är lättillgängliga. Många grönområden i Jönköping är utsatta för omgivningsbuller. Därför bör vi särskilt värna de gröna miljöer som inte är påtagligt påverkade av omgivningsbuller.

Att barn har tillgång till attraktiva gröna miljöer är viktigt för deras hälsa och utveckling. För barnen är grönområden viktiga lekmiljöer, naturområden är minst lika viktiga som iordningställda lekplatser. Parker och naturområden bör utformas med stor variation så att de möjliggör kreativ lek. Att småbarnslek med hänsyn till skadlig uv-strålning och värmeböljor med fördel kan ske i trädkugga ska beaktas. Vi ska också arbeta för att skolor och förskolor ska ha tillräckligt stora och gröna gårdar. Alla skolor bör ha en närbelägen skolskog eller annat naturligt naturområde att använda sig av i undervisningen.

Intresset för stadsodling växer. Odling har en positiv påverkan på hälsa och välbefinnande.

Det har också pedagogiska och sociala aspekter som är positiva. Vi uppmuntrar till stadsodling på såväl egen fastighet som på kommunal mark. Vi har möjlighet att upplåta allmän platsmark utifrån ett antal fastställda strategier om hur och var odling kan bedrivas.

Närheten till skog, och bevarande av väl tilltagna strövområden är viktiga faktorer för förebyggande hälsovård och som besöksmål. För kommunens skogsskötsel är rekreations-, natur- och kulturmiljövärden likställda mål. Samtliga dessa mål är överordnade virkesproduktion. Tätortsnära friluftsområden med så stort nyttjande att skötseln behöver anpassas därefter, bör vara kommunägda. Detta för att säkerställa deras existens, samt skötselnivå, innehåll och generella standard.

STRATEGIER

- » Planera och gestalta trygga och tillgängliga grönområden som är rika på upplevelser.
- » I naturområden som inte är påtagligt påverkade av omgivningsbuller (under 45 dBA) arbeta för att bibehålla områdets ljudmässiga karaktär.
- » Utforma bostadsnära grönmiljöer och blågröna stråk så barns behov av platser för lek säkras under alla tider på året.
- » I förskole- och skolverksamhet eftersträva god tillgång till upplevelserika park- och naturområden.
- » I planeringen och vid skötsel av grönytor särskilt beakta barnens lekmiljöer samt de områden som används av skolor och förskolor.
- » Bevara och utveckla friluftsområdena genom förstärkning av deras natur- och kulturvärden, för att locka såväl boende som besökare och turister.
- » Tätortsnära friluftsområden, med så stort utnyttjande att skötseln behöver anpassas därefter, bör vara kommunägda.

Foto: Madeleine Svedberg

STRATEGIER

- » Upprätthålla och värna arternas livsmiljöer och ekosystemen samt deras funktioner, processer och tjänster.
- » Ta hänsyn till skyddsvärda arter vid all fysisk planering med fokus på att de ska kunna fortleva i livskraftiga bestånd.
- » I stadsplaneringen ta hänsyn till kända habitatnätverk och när så är möjligt stärka befintliga habitatnätverk genom ny grönska eller andra åtgärder.

Biologisk mångfald

Centrala tätorten är viktiga för växt- och djurlivet och har en stor biologisk mångfald. De har växt fram i ett från början artrikt landskap. Vättersänkans topografi med en brant stigning från Vätterns nivå till höjderna på småländska höglandet ger specifika förutsättningar för både natur och samhällsutbyggnad. Bergbranter, inslag av basisk berggrund, finkorniga sorterade jordar från inlandsisens avsmältning, är avgörande för naturförhållandena. Solitära grova ekar, höga tallar och artrika blomsterängar minner om tidigare utbredda ängs- och hagmarker i en gynnsam odlingsbygd. Även de många vattendragen som ger gröna stråk har en stor betydelse för den biologiska mångfalden. Sammantaget medför detta att Jönköping-Huskvarna är beläget i värdestrakter för flera olika naturtyper och det är gott om värdekärnor med betydelse för den regionala gröna infrastrukturen.

Foto: Jens Rydeell

Naturvärden och biologisk mångfald ska bibehållas och utvecklas. Stadens gröna miljöer är viktiga för att bibehålla biologisk mångfald. Många växt- och djurarter som inte finns kvar i jordbruks- och skogslandskapet, på grund av dess rationella nyttjande, har flyttat till staden. En förutsättning för hög biologisk mångfald är att det finns funktionella livsmiljöer som förser många vilda arter med resurser som boplatser och mat. Många arter behöver tillgång till flera olika naturmiljöer för att fullfölja sin livscykel och möjlighet att förflytta sig mellan dem. Habitatnätverk består av nätverk av livsmiljöer för växter och djur som är anpassade till vissa habitat (livsmiljöer). I Jönköping har vi kartlagt ett antal habitatnätverk, men kunskap om många arters förutsättningar saknas. I stadsplaneringen behöver hänsyn tas till kända habitatnätverk. Befintliga habitatnätverk ska stärkas genom ny grönska eller andra åtgärder, när så är möjligt. Visa arter är också känsliga för stor mänsklig påverkan, något som behöver tas hänsyn till i planeringen av vilka områden som besökare i första hand ska styras till.

Ekosystemtjänster

Ekosystemtjänster är sådant naturen gör som människor har nytta av. De är alla produkter och tjänster som naturens ekosystem ger oss människor och som bidrar till vår välfärd och livskvalitet. I allmänhet är det först när dessa tjänster inte längre fungerar som vi upptäcker förlusten av dem, till exempel då vilda pollinerare slagits ut eller brist på färskvatten uppstår.

Ekosystemtjänster fungerar mest effektivt i natur med hög biologisk mångfald, det är därför angeläget att veta var vi har rik natur och förvalta den väl. En annan viktig faktor för att upprätthålla ekosystemens funktioner är graden av utnyttjande, så att systemet inte utsätts för ett skadligt överutnyttjande.

Främjande av ekosystemtjänster ska vara en naturlig del i allt planarbete, både så dessa inte störs eller förstörs av det som planeras och så dessa funktioner kan användas som en del i planeringen och i vissa fall tillskapas.

När en av principerna för utbyggnad av staden är förtätning är det viktigt att även utveckla grönstrukturen så fler ekosystemtjänster, funktioner och värden kan samsas på samma ytor. Grönytor kan till exempel användas både för rekreation och för att omhänderta dagvatten. Samma yta kan

STRATEGIER

- » Verka för att ekosystemtjänsternas funktion upprätthålls, förstärks och utvecklas.
- » Utredda påverkan på ekosystemtjänster och behov av eventuella kompensationsåtgärder inför exploatering.
- » Komplettera parker och **naturområden** för mer mångfunktionella ytor, med fler ekosystemtjänster och högre biologisk mångfald.

EKOSystemTJÄNSTER I BESLUT

Regeringen har beslutat att betydelsen av biologisk mångfald och värdet av ekosystemtjänster senast 2018 ska vara allmänt kända och integrerade i ekonomiska ställningstaganden, politiska avväganden och andra beslut i samhället där så är relevant och skäligt.

STRATEGIER

- » Värna ytor för vattendragsöversvämningar utmed Dunkehallaån och Tabergsåån.
- » Värna våtmarker inne i tätorten och uppströms de vattendrag som rinner genom tätorten.
- » Inte tillåta att de ytor som är utpekade som strategiska för framtida dagvattenhantering tas i anspråk för andra ändamål som inte är förenliga med att området översvämmas vid skyfall.
- » Mängden grönt i urbana värmeöar bör öka. Vid omvandling i områden som utgör urbana värmeöar ska hänsyn tas till behovet av att öka de gröna inslagen i området.
- » Ny grönska bör planeras så att den är motståndskraftig mot kommande klimatförändringar.
- » Genomföra åtgärder så att större parker och naturområden blir motståndskraftigare mot framtida klimatförändringar.
- » Verka för att branta sluttningar ska vara kontinuerligt vegetationsklädda.

LÄS MER

[Program för anpassning till klimatförändringar](#)

få olika användning och olika brukare över dygnet och över året. En del områden är igenväxta och svåra att använda, andra kanske endast består av en gräsmatta. Med platsanpassad skötsel och tillägg av nya funktioner kan ytorna bli mer tillgängliga och få ett större värde samt förse orterna med fler ekosystemtjänster. Vi ska planera mångfunktionella parker och naturområden samt varierad grönska som långsiktigt kan bidra med olika ekosystemtjänster. Vi bör också verka för att det planteras/bevaras tillräckligt med träd, som bidrar med många ekosystemtjänster, i nya områden. Vid byggande av till exempel stadsradhus kan antalet träd på kvartermark förväntas bli litet och extra viktigt blir det då med träd på allmänna platser i området.

Planera grönstruktur med hänsyn till framtida klimatförändringar

Grönområden är en viktig resurs för att hantera framtida klimatförändringar. Både för att motverka översvämningar och urbana värmeöar (storstadsområden som är påtagligt varmare än omgivningarna).

En tålig grönstruktur som bidrar till klimatutjämning i ett förändrat klimat ska eftersträvas. Att öka andelen grönska i områden med lite grönska bidrar till en sänkning av temperaturen och motverkar översvämning. Samtidigt behöver vi även förbereda oss på längre perioder med torka och planera grönstrukturen utifrån det. I de flesta fall har den naturliga vegetationen på platsen bäst förutsättningar att klara sig långsiktigt samtidigt som den bidrar med mest nytta för det naturliga växt- och djurlivet.

Naturområden som naturligt översvämmas är positivt både för att motverka översvämningar och för den biologiska mångfalden. Särskilt viktiga i sammanhanget är våtmarker både inne i bebyggelsen och uppströms vattendragen. Vi ska sträva efter att i ökad omfattning ta hand om och fördröja dagvatten lokalt. Dagvatten ska där så är möjligt ledas ovan mark. Dagvattenanläggningar bör utformas så att de förutom att ta hand om, rena dagvatten och utgöra buffertytor vid översvämningar även kan utgöra ett estetiskt tilltalande inslag i parker och naturområden och öka den biologiska mångfalden.

För att minska mängden dagvatten som behöver tas om hand samt effekterna av urbana värmeöar är det positivt med plantering av träd även i till stor del hårdgjorda miljöer som exempel nya industriområden och på parkeringsytor.

Vatten

Vatten och vattenområden fungerar som blågröna stråk för växt- och djurlivet. För vattenlevande organismer är en kontinuerlig blåstruktur nödvändig. Den branta topografin i Jönköpingsdalen och Huskvarnadalen har gott om källflöden där grundvatten tränger fram. Det är en kvalitet att ta vara på. Kallt strömmande vatten är en viktig livsmiljöfaktor för vattenlevande arter, exempel vätteröring och harr.

Foto: Timo Brehmer

Trummor ska utformas på ett sätt som möjliggör passage för fiskar och andra vattenlevande organismer. Längre kulvertering av vattendrag ska inte tillåtas, om det inte är nödvändigt för att klara höjdskillnader, då det utgör vandringshinder för många djur. Vattendrag ska gärna vara skuggade eftersom det gynnar vattenlevande djur. En bäck som är skuggad torkar inte heller ut lika lätt vid höga temperaturer. Vatten och grönska tillsammans är också ett bra sätt att ge svalka och sänka temperaturen vid värmeböljor.

Att ha tillgång till och kunna röra sig nära vattenområden är attraktivt. Därför ska sjöar och vattendrag göras synliga och tillgängliga. I den mer tätastaden är vattennära lägen några av de mest attraktiva platserna att bygga på. Här gäller det att planera rätt, så att så många som möjligt kan ta del av de vattennära lägena.

Det är positivt om kulverterade vattendrag, när det är möjligt, åter öppnas upp då de både kan bidra med rekreativa och biologiska värden. Även konstgjort vatten i de gröna miljöerna utgör ett positivt inslag. Öppna vattenlösningar kan ta hand om mycket mer vatten vid en översvämning än vad en ledning gör. Samtidigt kräver de öppna lösningarna en löpande skötsel, vilket kräver resurser.

STRATEGIER

- » Yt- och grundvattentillgångar ska ge förutsättningar för en god livsmiljö för växter och djur.
- » Värna och tillgängliggöra stadens vattenrum.
- » Om möjligt ska vi öppna upp kulverterade vattendrag vid nya exploateringar.
- » Om möjligt undvika nya kulvertningar
- » Värna källflöden och grundvattenutströmningar

LÄS MER

[Långsiktig vatten- och avloppsplan](#)

Landsbygd

Gränslandet mellan centrala tätorten och landsbygd utgörs av en tätortsnära zon. På plankartan är dessa områden betecknade som friluftsliv, jordbruksmark och bostadsbebyggelse. För att förhindra ostrukturerad förlängning av centrala tätorten är det viktigt att exploatering i centrala tätortens ytterkanter är välplanerad. Efterfrågan på att bygga i den tätortsnära zonen är stor. Möjligheten att kunna genomföra framtida infrastrukturprojekt eller bygga ut tätorten får inte heller försvåras genom att tillåta olämpliga bebyggelseåtgärder. Bebyggelseutvecklingen inom centrala tätorterna (samtliga delar av kommunen som ingår i denna del av översiktsplanen) ska därför ske genom detaljplanläggning. Utbyggnad av vår centrala tätort ska ske på ett klokt och avvägt sätt. I första hand ska en utbredning undvikas. På landsbygden strävar vi efter att nya byggnader ska förläggas i anslutning till befintlig bebyggelse och vägnät så att de inte inverkar negativt på de areella näringarnas bedrivande. Det innebär inte att nya hus måste lokaliseras precis bredvid ett befintligt hus, utan det som bör undvikas är ensamlägen. Ett enskilt nytt hus i ett tidigare obebyggt område medför nya vägar, ledningar med mera som ändrar områdets karaktär, och detta bör undvikas.

För att möjliggöra en utveckling av tätorten på sikt är det viktigt att kommunen äger och har rådighet över mark för att lättare kunna styra en önskvärd bebyggelseutveckling. För att säkra den strategiskt långsiktiga bebyggelseutvecklingen bör kommunen förvärva mark som bedöms strategiskt värdefull inom det område som utgör Översiktsplan för den centrala tätorten. Kommunen bedömer att all mark inom "Översiktsplan för den centrala tätorten" med hänsyn till den framtida utvecklingen kan komma att krävas för tätbebyggelse och tillhörande anordningar.

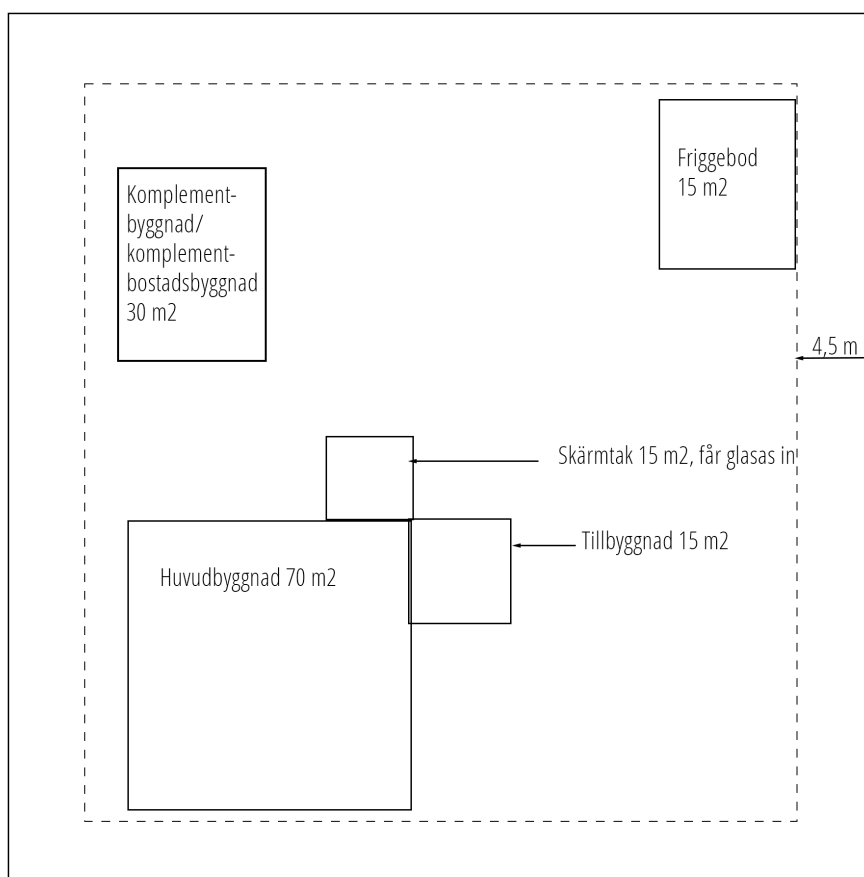
I områden utanför detaljplanelagt område som inte är sammanhållen bebyggelse krävs enligt 9 kap 6 § PBL inte bygglov för att:

1. göra en liten tillbyggnad, om åtgärden inte vidtas närmare tomtgränsen än 4,5 meter, eller
2. uppföra en komplementbyggnad, en gång på maximalt 50m², en mur eller ett plank i omedelbar närhet av bostadshuset, om åtgärden inte vidtas närmare gränsen än 4,5 meter.

En bedömning görs i varje enskilt fall, men generellt bör en tillbyggnad enligt Jönköpings kommun inte överstiga 50 % av bostadens yta. En komplementbyggnad bör inte överstiga 50m² för att vara bygglovsbefriad. I plan- och bygglagen finns ytterligare bygglovsbefriade åtgärder som gäller både inom

och utom detaljplan.

I kommunen finns några i allmänhet äldre sommarstugeområden där den småskaliga karaktären finns bevarad. Med det menas att bebyggelsen är låg, området och många byggnader har en enklare standard, smala grusvägar finns bevarade och området har ett naturnära läge. En del av husen har moderniserats och blivit permanentbostäder. Områdenas småskaliga karaktär finns dock fortfarande kvar. Områdenas karaktär av småskalighet ska bevaras genom att byggnadsvolymer begränsas. Vi bedömer att småskaligheten kan bevaras om nedanstående illustration tillämpas. Om det finns förfrågningar om större byggrätter än vad som redovisas i illustrationen kan det bli aktuellt att upprätta en detaljplan. Detaljplanen fastställer det enskilda områdets förutsättningar och möjliga byggrätter. Detaljpaneläggning kan också bli aktuellt i samband med planerad utbyggnad av vatten och avlopp.

Inom områden med småskalig bebyggelse bör huvudbyggnaden inte överstiga 70 m². Bygglagsbefriade åtgärder enligt plan- och bygglagen § får byggas.

STRATEGIER

- » Bebyggelseutveckling inom utbyggnadsstrategin etapp 1 ska ske genom detaljpaneläggning.
- » Ny bebyggelse, enstaka och i grupp, tillåts endast i anslutning till befintliga bebyggelsegrupper och bebyggelsestråk.
- » Behålla kommunägda markområden i kommunal ägo. Marken inom utbyggnadsstrategi etapp 1 ska betraktas som strategiskt viktig för tätortsutvidgning i ett mycket långt perspektiv. Mark inom utbyggnadsstrategi etapp 1 som kommunen i det enskilda fallet bedömer som strategisk för framtida tätortsutvidgning ska kommunen aktivt arbeta för att förvärva.
- » Bevara områdenas karaktär och småskalighet i på kartan redovisade småskaliga områden

LÄS MER

[Landsbygdsutveckling](#)

STRATEGIER

- » Stor restriktivitet gäller för att tillåta ny bebyggelse och exploatera i områden utan befintlig bebyggelse.
- » Exploatering av brukningsvärd jordbruksmark ska inte ske. Viss jordbruksmark, i form av mindre områden som ligger insprängda i tätortsstrukturen eller på annat sätt inte fungerar i en brukningsenhet, ska kunna exploateras. Detta gäller även betesmarker av låg kvalitet som ligger isolerade i utkanten av brukningsenheten.
- » Nya byggnader och anläggningar ska placeras så att de inte inverkar negativt på jord- och skogsbrukets bedrivande, eller på natur-, kultur- och friluftsintratten, samt anpassas till befintlig bebyggelse, landskapsbild, service och vägnät.

LÄS MER

[Regional livsmedelsstrategi](#)

[Jordbruksmarkens värden för samhällsplaneringen](#)

[Program avseende jordbruksmarkens värde i samhällsplaneringen](#)

Areell näring

Jord- och skogsbruket i kommunen står för både lokal produktion av mat och råvaror samt för ekosystemtjänster. Regionfullmäktige i Jönköpings län beslutade år 2018 om en regional livsmedelsstrategi med syfte att öka livsmedelsproduktionen. Den regionala livsmedelsstrategin går i denna fråga i linje med den nationella livsmedelsstrategin. I den regionala livsmedelsstrategin betonas att det måste finnas tillgång till odlingsbar mark för att behålla och öka livsmedelsproduktionen. Lantbrukarna konkurrerar för närvarande om jordbruksmarken i länet och detta lyfts fram i den regionala livsmedelsstrategin som ett hinder för att öka produktionen. Av miljöbalken framgår det att både jord- och skogsbruk är av nationell betydelse. Brukningsvärd jordbruksmark får tas i anspråk för bebyggelse eller anläggningar endast om det behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen och detta behov inte kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredsställande sätt genom att annan mark tas i anspråk.

Kommunfullmäktige i Jönköping beslutade 2020-09-03 om strategier för utbyggnadsstrategin när det gäller jordbruksmarken (åker och betesmark) och dess värden. För att klara vår framtida livsmedelsförsörjning är utgångspunkten att exploatering av brukningsvärd jordbruksmark inte får ske. Viss jordbruksmark i form av mindre områden som ligger insprängda i tätortsstrukturen eller på annat sätt inte fungerar i en brukningsenhet ska kunna exploateras. Detta gäller även betesmarker av låg kvalitet som ligger isolerade i utkanten av brukningsenheten.

Jordbruksmark sparas genom den övergripande strategin att ny bostadsbebyggelse främst sker genom omvandling av redan exploaterad mark eller förtätning. I planförslaget har några områden på jordbruksmark pekats ut som möjliga att exploatera. Dels är det områden som uppfyller kriteriet att vara små och insprängda i befintlig bebyggelse. Dessa områden är ofta svåra att bruka på grund av att de är avskurna och eventuella konflikter med intilliggande bostäder. Det handlar också om områden som redan fått ett positivt planbesked eller där en detaljplaneprocess pågår. I dessa områden har i detaljplaneprocessen en avvägning mellan behovet av och värdet av att spara brukningsvärd jordbruksmark och behovet av bostäder gjorts.

Totalt pekas 232 ha jordbruksmark ut i utbyggnadsstrategin för exploatering. Av dessa är 180 ha pågående ärenden där planbesked redan givits. Den största andelen tas i anspråk för verksamhetsområden vid Torsvik/Logpoint och Hedenstorp. Att lokalisera verksamheter och bostäder i närheten av varandra är identifierat som ett angeläget allmänt intresse. Kommunen menar att lokalisera transportintensiva verksamheter i goda logistiklägen också bör ses som ett angeläget intresse. Jönköpings kommun har ett näringsliv med

en logistisk inriktning och en stor efterfrågan på mark för industrier, kontor och handel. Behovet av att lokalisera dessa verksamheter i bra lägen för transport, frakt och kommunikation inom kommunen är stort. Det är inte möjligt att hitta annan mark för industrilokaliseringar i lika goda logistiklägen. Därutöver är områdena en vidareutveckling av befintliga verksamhetsområden. Hedenstorp och Torsvik är de två områden i kommunen som är utpekade som lämpliga för logistik, grossistföretag och ytkrävande verksamhet. En fortsatt utbyggnad i områdena bedöms kunna ge synergier med högre besökstal och bättre service i områdena.

När det gäller mark för bostäder så är bostadsförsörjning ett väsentligt samhällsintresse. De flesta av de bostadsområden som föreslås ligger inom 1000 meter till regionkärna eller inom 1000 meter till stadsdelscentrum och har därmed god tillgång till kollektivtrafik och närservice. Två mål som kommunen har identifierat som viktiga för att nå ett hållbart samhällsbyggande. Kommunen bedömer utifrån utredningarna i översiktsplanarbetet att det inte är möjligt att tillgodose behovet av bostäder och uppnå dessa två mål genom att ta annan mark i anspråk utan att andra intressen till exempel rekreation eller naturvård kommer till skada. I utbyggnadsstrategin finns visserligen ett visst överskott av bostäder men hänsyn bör också tas till att många områden till exempel omvandlingsområden kräver en lång process innan de kan tas i anspråk och denna mark behövs därför för bostadsbyggande i det korta perspektivet. För respektive område anges också i texten på kartan skälen till att jordbruksmarken exploateras.

Vid all planering ska vi ta hänsyn till värdefulla skogsmarker och tätortsnära skogar som har betydelse för rekreation. Stor försiktighet gäller också för ny bebyggelse i skogsområden där det saknas bebyggelse. Friluftsvärderna i tätortsnära områden (på kartan redovisade som friluftsliv) måste samordnas med jord- och skogsbruk så att marken samnyttjas till förmån för både friluftsmänniskan och näringen.

STRATEGIER

- » Fordonstrafiken till och från centrum ska inte öka i samband med att invånarantalet stiger.
- » Vi ska vara restriktiva med att bygga nya bilvägar.
- » Arbeta för att skapa en säker trafikmiljö för alla trafikslag.
- » Arbeta för att trafikleder omvandlas till gröna stadsstråk med utrymme för träd och flera olika trafikslag.
- » Vid nybyggnation eller ombyggnation av en gata bör denna utformas som en stadsgata med plats för gång och cykel.
- » Stadsplaneringen ska skapa bostadsområden där det är gångavstånd till kollektivtrafik, förskola och skola, samt områden för lek och rekreation.
- » Vid byggnation vid/i fokusområden ska extra god tillgång till gång, cykel och kollektivtrafik säkras redan innan exploatering.
- » Ta fram en ny kommunikationsstrategi

LÄS MER

[Program för hållbar utveckling – Miljö 2020-2040](#)

[Trafiksäkerhetsprogram](#)

[Kommunikationsstrategi – åtgärder för ett hållbart trafiksystem](#)

Trafik och mobilitetsanalys för utbyggnadsstrategi 200 000 invånare

Transportinfrastruktur

I markanvändningskartan anges huvudvägnät för biltrafik, cykel och kollektivtrafik. I samtliga fall är det de viktigaste stråken som anges. Ett stadsstråk eller en huvudgata förbinder stadsdelar med varandra och är väl integrerat i gatunätet vilket gör den lätt att nå och samlar fler människor, funktioner och trafikslag än en lokalgata. Utmed ett stadsstråk eller huvudgata har den omgivande bebyggelsens möte med gatumiljön en särskilt viktig funktion. Alla gatutyper utom väg anpassas för stadsbebyggelse och 40 km/h som högsta hastighet.

Jönköpings kommun är en transportintensiv kommun med mycket genomfartstrafik, en betydande lokal trafik och många företag inom logistikbranschen. Mer än hälften av utsläppen av växthusgaser kommer från transportsektorn i Jönköpings kommun. De stora trafiklederna blir också barriärer som försvårar för att åstadkomma god tillgänglighet för kollektivtrafik, gång- och cykel.

För att biltrafiken inte ska öka i takt med befolkningstillväxten ska trafikökningen i Jönköpings kommun ske med de hållbara färdmedlen gång-, cykel- och kollektivtrafik. Motorfordonstrafiken till och från centrum ska inte öka jämfört med 2012 (mål i program för hållbar utveckling). Vi har tillsammans med Jönköpings länstrafik tagit fram en avsiktsförklaring när det gäller kollektivtrafikens del i en utveckling mot mer hållbart resande. Enligt avsiktsförklaringen ska andelen hållbara resor under vardagar, öka från 32 % (2014) till 43 % (2032). Antalet kollektivtrafikresor ska fördubblas till 2035.

På uppdrag av Jönköpings kommun har Trivector genomfört en trafik- och mobilitetsanalys för utbyggnadsstrategin. Inledningsvis i analysen konstaterades att andelen bilresor i Jönköpings kommun är högre i jämförelse med andra mellanstora städer. Det finns ett tydligt mönster där andelen bilresor ökar ju längre från centrala Jönköping invånare bor. Även korta resor under 5 km utgörs till mer än hälften med bilen. För att uppnå kommunens färdmedelsmål konstaterades att kollektivtrafiken kommer att behöva ta en större andel av redan befintliga som tillkommande resor i takt med att kommunen expanderar. Dock finns det även stor potential att öka andelen cykelresor på kortare resor upp till 5 km, där bilresor idag dominerar. 70 % av de planerade bostäderna ligger redan inom täckningsområdet för befintlig stark kollektivtrafik vilket ger förutsättningar för att stärka den ytterligare.

För att säkerställa kapaciteten bör spårvagn på sikt övervägas på stomlinje 1. Merparten av de tillkommande bostäderna ligger mindre än 250 meter från befintligt cykelvägnät men 20 % av de tillkommande arbetsplatserna har inte den cykeltillgängligheten. Det gäller främst arbetsplatser i de externa verksamhetsområdena. Det är viktigt att utforma bostadsområden så att det är lätt att ta sig till service och handel till fots.

En utveckling av de hållbara transporterna, med god tillgänglighet och korta avstånd, medför också en ökad attraktivitet. Detta har också betydelse ur ett jämlikhetsperspektiv eftersom samhället ska fungera för alla, även för de som väljer bort eller inte har tillgång till bil. Vi ska planera trafiksystemen utifrån ett tillgänglighets- och jämlikhetsperspektiv med trygghet och säkerhet i fokus. Samtidigt ska vi säkerställa framkomligheten för räddnings- och utryckningsfordon.

Ett jämlikhetsperspektiv i planering av transportinfrastruktur bör eftersträvas för att förbättra tillgängligheten och minimera negativa folkhälsoeffekter, för människor och områden som löper en förhöjd risk att hamna i utsatthet och utanförskap. Utgångspunkten är att personer med sämre förutsättningar i större utsträckning än andra påverkas negativt av transportinfrastrukturens baksidor samtidigt som de drar mindre nytta av förbättringar i tillgänglighet. Inom socioekonomiskt utsatta områden bör därför särskilt stort fokus ligga på god tillgång till gång, cykel och kollektivtrafik.

En överflyttning från bil till andra transportmedel kan göras utan att försämra möjligheten att växa, genom utbyggnad av övriga system. Satsningar på andra trafikslag i befintliga strukturer innebär på grund av platsbrist ofta att begränsningar av biltrafiken behöver göras. Men eftersom begränsningarna av biltrafiken sker parallellt med utbyggnad och satsningar på de andra trafikslagen behöver inte näringslivet eller bostadsutbyggnaden påverkas negativt av denna förändring. Det kan istället innebära att stadsmiljön är bättre rustad för att möta en modern och attraktiv utveckling av stadskärnan.

För att öka tillgängligheten för gång- och cykel och kollektivtrafik ska lämpliga vägar omvandlas från trafikleder till multifunktionella gröna stadsstråk. Trafiklederna omvandlas från barriärer till stadsgator med utrymme för många olika trafikslag samt träd och annan vegetation. Ny bebyggelse och förtätning skapar nya gaturum och hastigheten sänks. Vägar som anges på kartan i nya bebyggelse- och omvandlingsområden ska ses som illustrationer, då deras exakta läge inte utretts.

STRATEGIER

- » Trygga miljön för gående genom att separera fler gångbanor från cykelbanor.
- » Arbeta för ett tätt, sammanhängande, tryggt och säkert cykelnät.
- » Viktiga cykelstråk ska vara attraktiva, trafiksäkra och ha en god framkomlighet året runt.
- » Arbeta för att trafikmiljöerna kring skolor utformas på ett trafiksäkert och tryggt sätt med barnens förutsättningar och behov i fokus.
- » Integrera grönstrukturen med gång- och cykelstrukturen.

LÄS MER

[Cykelprogram](#)

Gång och cykel

Gång och cykel är två olika typer av färdssätt med olika förutsättningar och behov. Dock har de båda gemensamt att de inte släpper ut växthusgaser, inte bullrar och medverkar till en bättre folkhälsa. Att arbeta för ökad och säker gång och cykling är en lönsam investering ur många aspekter: ökad jämlikhet, attraktivare miljöer, jämställdhet i transportsystemet och friskare befolkning.

En viktig del i staden är möjligheterna för människor att förflytta sig mellan olika platser i sin vardag och det gör vi alla, mer eller mindre, som fotgängare. Sett utifrån ett jämlikhetsperspektiv är gående det sätt att röra sig i sin vardag som de flesta har möjligheter till oberoende av: ålder, kön, eller ekonomi. Trygghet, säkerhet och tillgänglighet för gående handlar om att alla ska kunna ta del av samhället, där alla allmänna och offentliga platser och stråk är utformade för människan. Trygga och säkra platser är utformade i en mänsklig skala där människor möts, och där den som passerar syns från omgivande bebyggelse. Redan tidigt i planeringen ska förutsättningar för gång skapas för alla människor så att de kan röra sig fritt och tryggt i sitt närområde.

Cykel spelar en viktig roll när andelen hållbara resor ska öka. Det är främst på resor upp till 5 km som cykeln kan konkurrera med bilen, men den ökade användningen av elcyklar i Jönköpings kommun möjliggör snabba, bekväma och konkurrenskraftiga cykelresor upp till 1 mil. Därför ska cykel vara ett naturligt val av transportmedel i Jönköping. Vi jobbar för att öka cyklingens andel av resandet. Huvudcykelstråken är till för ett snabbt och konfliktfritt cyklande och de kompletteras med ett finmaskigt cykelnät som når alla målpunkter. Det ska finnas god möjlighet att cykla på separerade gång- och cykelbanor och på gator med biltrafik i låga hastigheter. Planering för ett bra cykelnät handlar till stor del om framkomlighet, trygghet och trafiksäkerhet.

Många barn blir skjutsade av sina föräldrar i bil till skolan varje dag och farliga situationer uppstår ibland vid hämtning och lämning. Att kunna gå eller cykla till skolan har också en hälsobefrämjande aspekt. En förutsättning för att barn i större utsträckning ska kunna gå eller cykla till skolan är säkra skolvägar. Kommunens mål är att fler barn går och cyklar till skolan/fritidsaktiviteter och att trafikmiljöerna kring skolor utformas på ett trafiksäkert och tryggt sätt med barnens förutsättningar och behov i fokus.

Kollektivtrafik

Region Jönköpings län är regionens kollektivtrafikmyndighet. Jönköpings Länstrafik, som är en del av Region Jönköpings län, ansvarar för att invånarna i regionens kommuner erbjuds en attraktiv kollektivtrafik. Kollektivtrafikens attraktivitet och konkurrenskraft behöver öka för att fler ska välja att resa kollektivt. För att erbjuda ett attraktivt kollektivtrafiksystém som möjliggör smidiga byten mellan busslinjer krävs ett arbete kring noder (bytesplatser) och strategiska placeringar av dessa. Det planeras för en ny stombusslinje 4 och framkomlighetsåtgärder på linje 1, åtgärder som också ingår i den avsiktsförklaring som signerades 2018 mellan Region Jönköpings län och Jönköpings kommun.

För att stärka kollektivtrafiken och ge invånarna en god tillgänglighet föreslås mycket av den nya bebyggelsen ske som omvandling eller förtätning i nära anslutning till bra kollektivtrafikstråk och hållplatser med hög turtäthet. Vid planering och ombyggnad intill högkvalitativa busslinjer ska kollektivtrafiken vara det prioriterade trafikslaget i förhållande till biltrafiken. Ett bra gångavstånd till kollektivtrafik i centrala tätorten är upp till 400 meter.

Biltrafik och parkering

Vägtrafiken tar stor plats genom sitt stora upptag av yta och är en stor orsak till trängsel, bullerstörningar och dålig luftkvalitet. För att åstadkomma ett hållbart och yteffektivt transportsystem i regionkärnan krävs en kraftig överflyttning från bil till de hållbara trafikslagen gång/cykel och kollektivtrafik. Vårt övergripande mål är därför att planera på ett sådant sätt att biltrafikmängden inte ökar, trots att invånarantalet och resbehovet ökar.

Jönköpings kommun har tagit fram en parkeringspolicy. Policyn anger inriktningen för hur parkering ska hanteras samt hur parkeringstillgängligheten till olika delar av kommunen ska ordnas. Parkering har oftast anordnats på bostadsgårdar eller i underjordiska garage under bostadsgården. Detta sker dock ofta på bekostnad av den utemiljö som bostadsgården kan erbjuda och möjligheterna att anlägga en kvalitativ grönska. Enligt plan- och bygglagen så ska möjligheten att anordna en utemiljö för lek och vistelse ha företräde framför parkering. För att ge möjligheter för bostadsgårdar av hög kvalitet bör kommunen istället utreda möjligheterna att lösa parkeringsfrågan med alternativa lösningar till exempel mobilitetsåtgärder eller gemensamma parkeringshus. Behov finns att uppdatera kommunens parkeringstal.

STRATEGIER

- » Arbeta för att välfungerande bytespunkter, som underlättar byte mellan olika kollektivtrafikslag och olika busslinjer, utvecklas.
- » Stomlinjebussarna ska ha särskilt god framkomlighet, vilket innebär att de i stor utsträckning ska ha egna körfält och vara prioriterade i olika korsningspunkter.
- » Befintliga och planerade stomlinjer ska gälla över lång tid och vi ska bygga upp samhällets strukturer efter dessa. Det ska dessutom skapas förutsättningar för att omvandla linje 1 till spårvagn i framtiden.
- » Prioritera möjligheterna att stärka resandeunderlaget med ytterligare exploatering för bostäder och arbetsplatser längs välutvecklade kollektivtrafikstråk.
- » Arbeta för att redan starka kollektivtrafikstråk stärks så att de blir än mer attraktiva. De ska vara robusta, ha god teckning, få gena dragningar, vara kostnadseffektiva och enkla att använda för resenären.

STRATEGIER

- » Vid detaljplanläggning och annan kommunal planering ska hänsyn tas till befintliga och planerade vägar, gator och trafikplatser för att säkerställa vägarnas utvecklingsmöjligheter.
- » Utreda möjligheterna att anordna parkering med andra alternativ än parkeringsgarage under bostadsgård.

LÄS MER

[Handlingsprogram för kollektivtrafik](#)

[Program för parkering och Parkeringstal](#)

STRATEGIER

- » Sträva efter en effektiv och förnybar energiproduktion samt en effektiv energianvändning.
- » Prioritera lokala och regionala energikällor.
- » I all planering och byggande ska vi belysa energifrågorna och vikten av att bygga hållbart ur energisynpunkt.
- » Främja innovativa projekt och ett hållbart byggande med fokus på bland annat utformningen av husens klimatskal, primärenergianvändning och klimatpåverkan.
- » Nya kraftledningar bör markförläggas så långt som möjligt, för att främja en god markhushållning, beakta landskapsbilden samt skapa en attraktiv boendemiljö.
- » Utvecklingen av fjärrkyla- och fjärrvärmenätet i kommunen ska fortsätta genom utbyggnad i nya områden och en ökad anslutning inom befintliga nät där så är lämpligt och möjligt.
- » Befintlig lokal vattenkraft ska användas så effektivt som möjligt med god miljöhänsyn med avseende på vattenkvalitet och vattenregleringsåtgärder.
- » Utbyggnad av förnyelsebara energikällor ska främjas.

LÄS MER

[Program för hållbar utveckling-miljö](#)

[Klimat- och energistrategi för Jönköpings län](#)

Tekniska anläggningar

Energi

Energisektorn står för en stor del av utsläppen av växthusgaser och ger även utsläpp av försurande och övergödande ämnen. Länsstyrelsen i Jönköpings län har satt upp ett mål om att Jönköping till 2050 ska vara ett klimatsmart plusenergilän. Det innebär både en kraftig minskning av energianvändningen och en ökning av energiproduktionen. Transportsektorn står för störst andel av energianvändningen tätt följt av hushållen och industrin.

Vårt mål är att minska användandet av fossila bränslen och istället öka andelen förnybar energi. Exempel på kommunal energiproduktion i Jönköping är fjärrvärmeanläggningar, vattenkraft, vindkraft, biogas samt solceller och solvärme. Kommunens fjärrvärmeverk finns på Torsvik. Med ett förändrat klimat med fler och längre perioder med höga temperaturer blir förmodligen även fjärrkyla mer aktuellt. I Jönköping har vi särskilt bra förutsättningar för fjärrkyla eftersom vi kan använda Vätterns kalla vatten och även överskottsvärme i fjärrvärmesystemet. Stadsplaneringen ska medverka till att skapa goda förutsättningar för utbyggnad av fjärrvärme och fjärrkyla i nya områden och inom befintliga fjärrvärme- och fjärrkylaområden där så är lämpligt och möjligt.

Solvärme och solenergi är en miljövänlig uppvärmningsform och etablerad teknik finns. Utformning och placering av byggnader och val av takvinklar ska om möjligt främja användning av solenergi. Byggnader med stora takytor, t.ex. industribyggnader kan med fördel användas för solceller.

Den vattenkraft som finns inom Jönköpings kommun är etablerade sedan länge. Vattenkraften ska användas så effektivt som möjligt och med stor miljöhänsyn.

För att kunna utveckla och etablera robusta och smarta energinät behöver energifrågorna finnas med i tidiga skeden av planeringsprocesserna. Då kan placering av stationer och ledningar ske efter energi- och effektbehov och på så sätt kan energiförluster i ledningar och anläggningar minimeras. Hänsyn måste även tas till framtida möjligheter att lagra energi, laddning av elfordon och automatisering av nätfunktioner, som till exempel kopplingsutrustning. Placeringen av nätstationer bör även klara fastställda nivåer för översvämningensrisker för att vara robust och säker.

Sektorn för bostäder och lokaler står för mer än en tredjedel av Sveriges energianvändning och för en stor materialanvändning. En hållbar planering från energisynpunkt främjar en högre exploateringsgrad genom att en lägre omslutningskvot (omslutningsarean/byggnadens golvareal). Bebyggelsen bör dessutom om möjligt även anpassas efter förhärskande vindriktning, solinstrålning och mikroklimat. Nya byggnader bör ha effektiva klimatskal, låg primärenergianvändning och låg klimatpåverkan. Vi bör främja ett hållbart byggande genom att sprida kunskap om goda exempel. Vi bör också ställa krav och rekommendera energieffektivisering i befintliga byggnader i samband med att bygglov ges till större ombyggnationer.

Dricksvatten

Det vatten vi använder i vår vardag kallas för dricksvatten och hämtas ur naturen, exempelvis från brunnar, grundvattentäkter eller någon ytvattentäkt i en större sjö.

Vattentäkten Vättern med sina fem vattenverk försörjer mer än 98 % av de kommuninvånare som har kommunalt dricksvatten och är därför en betydelsefull central vattenresurs för kommunen. Vätterns ytvattenskyddsområde består av endast en zon, som omfattar:

- » Vätterns sjöyta
- » 50 m zon räknat från Vätterns strand vid normalt vattenstånd samt
- » vattenytan och en 50 m bred zon på vardera sidan om vattendrag, som mynnar i Vättern, med en rinn- och strömningstid till närmaste vattenintag upp till 24 timmar. Zonen utmed vattendragen räknas från vattenytans kant vid normal vattenföring.

Vattenskyddsområden framgår på kartan ”Riksintressen och andra värden”. Huvudvattentäkten Vättern har god kapacitet och kvalitet. De förändringar som kan komma att ske med Vätterns vatten ur ett vattenförsörjningsperspektiv bedöms vara långsamma och kan hanteras genom att justera beredningen på vattenverken. I den händelse att hela södra Vättern blir obrukbar som vattentäkt, saknas i nuläget alternativ vattentäkt. Potentiella framtida vattenresurser ska enligt vattenförsörjningsplanen vid behov utredas vidare så att till exempel skyddsnivå kan fastställas och inarbetas i vår planering av framtida bebyggelseutveckling och markanvändning.

Jönköpings kommun växer både sett till befolkning och bebyggelse, vilket ställer krav på ökad dricksvattenproduktion. Vattenresurserna för allmän vattenförsörjning bedöms ha tillräcklig kapacitet för att även täcka det ökade vattenbehovet. Flertalet av vattenanläggningarna behöver dock med stor sannolikhet byggas ut och uppgraderas för att möta det växande behovet, om än på lång sikt.

STRATEGIER

- » Prioritera dricksvattenförsörjningen före andra resursanspråk.
- » Förstärka den tekniska infrastrukturen för vattenförsörjning för att nå en tillräcklig robusthet för att möta befolkningsökning och klimatförändringar.
- » Vid planläggning av bostäder och verksamheter i närheten av de större vattenverken, Hägeberg och Brunnstorp, ska markytor reserveras med hänsyn till eventuella framtida behov av kapacitetsökning och utbyggnad
- » Nya områden ska i samband med förstärkt teknisk infrastruktur för dricksvatten även säkerställa tillgång till brandpostsystem.

LÄS MER

[Vattenförsörjningsplan](#)

STRATEGIER

- » Vid planläggning av bostäder i närheten av de största reningsverken Simsholmen, Huskvarna och Bankeryd ska hänsyn tas till deras framtida behov av mer yta till följd av kapacitetsökning och hårdare krav på utsläppshalter.
- » Förstärka den tekniska infrastrukturen för avloppsrening för att nå en tillräcklig robusthet för att möta befolkningsökning och hårdare krav på utsläppshalter.

LÄS MER

[Långsiktig vatten- och avloppsplan](#)

Spillvatten

När vatten har använts i hushåll eller industri kallas det spillvatten, detta vatten måste renas innan det släpps ut i naturen. Avloppsvattenreningen är viktig att prioritera ur både miljö- och hälsosynpunkt. Utan att ha god kapacitet både ur ledningssynpunkt och verkssynpunkt ökar riskerna för att släppa ut sämre renat avloppsvatten alternativt orenat avloppsvatten, vilket orsakar problem för miljö och hälsa.

Den befolkningsökning som vi prognostiserat kommer till största delen leda till en ökad anslutning till Simsholmen och Huskvarna reningsverk. Tillsammans med ökade krav på reningsförmåga kommer denna kräva större bassängvolym och mer mark. Det kommer också innebära att ledningarna belastas mer, vilket kräver ökad ledningskapacitet.

Utbyggnadsstrategin föreslår ny blandad bebyggelse i närmare anslutning till reningsverken än i dagsläget. När bostäderna kommer närmare ökar även kraven indirekt på luktreducerande åtgärder. Förslaget kräver att avloppsreningsverken byggs om så att risken för luktstörning minskar. Det finns alltid risk för luktstörningar runt ett avloppsreningsverk, men om ett adekvat avstånd mellan bostäder och reningsverk planeras så kommer risken för problem att minska.

Dagvatten

Dagvatten kan förenklat definieras som det regn-, smält- och dräneringsvatten som rinner från byggnader, infrastruktur och andra hårdgjorda ytor, via diken eller ledningar till vattendrag, sjöar eller reningsverk. Vi jobbar för att ställa om till en mer hållbar dagvattenhantering, där rening, fördröjning och gestaltning av dagvatten är viktiga beståndsdelar.

Med ett förändrat klimat kommer vi i framtiden få hantera fler skyfall, vilket vi behöver ta höjd för i planeringen. Vid kraftiga regn fylls ledningar för dagvatten snabbt. Vattnet rinner då istället på ytan via alternativa rinnvägar. I så kallade instängda områden där omgivande mark är högre på alla sidor kan vattnet inte rinna vidare vilket leder till att vattennivån stiger. Vattnet kan då skada bebyggelse eller medföra oframkomliga vägar. För att förhindra denna typ av översvämningar är det viktigt att anpassa höjdsättningen så att vattnet kan rinna vidare och inga instängda områden skapas. För att hantera redan befintliga dagvattenproblem vid höga flöden har vi identifierat ytor som är strategiska för framtida dagvattenförsörjning. Dessa ska inte tas i anspråk för andra ändamål som inte är förenliga med att de blir tillfälligt översvämmade vid skyfall.

Nya områden bör också planeras så att den totala mängden dagvatten minskar för att undvika översvämningar både i området och längre ner i systemet. Mängden dagvatten kan minskas genom att välja genomsläppliga material på marken, genom mycket vegetation som kan ta upp och fördröja dagvatten i området samt genom gröna tak. I följande områden bör dagvattenfrågorna ges extra uppmärksamhet:

- » Rosenlund
- » Kättilstorp
- » Klockarpsvägen
- » Råslätt-Dagvatten ansluts till Lillån, dock kan kapacitet nedströms bli ett problem.
- » Rosendala- Dagvattensystem finns, risk för övervämmning på grund av instängda områden?
- » Ekshagen - Dagvatten ansluts till Ekshagsravinen, kapaciteten i ravinen är begränsad
- » Bankeryd- Kapacitet i befintligt dagvattensystem är okänd, Lillån är en känslig recipient.

Vid planering av nya områden finns stora möjligheter att göra dagvattnet till en resurs. Öppen dagvattenhantering, innebär att vattnet avleds via exempelvis diken, kanaler och gräsytor. Det tillför biologiska värden till staden samtidigt som en rening och fördröjning sker av vattnet innan det når sjöar, vattendrag och grundvattnen. Genom en väl avvägd planering kan även dagvattenhanteringen samordnas med ytor som planeras för rekreation och övrig grönstruktur och på så sätt ge ytterligare mervärden. Vid planering av nya områden ska en dagvattenutredning tas fram i ett tidigt skede för att belysa vilka förutsättningar som finns i området.

Tekniska kontoret har ett pågående arbete med att ta fram en dagvattenplan för kommunen.

STRATEGIER

- » Vid planering av nya områden och förnyelse av befintliga, ska vi beakta de mål och åtgärder som finns i VA-planen.
- » Vid planering, byggande och för-projektering av nya områden ska vi utreda yt- och dagvattenfrågorna.
- » Verka för en minskad andel hårdgjorda ytor samt öka användningen av alternativa och genomsläppliga mark-, tak- och fasadmaterial och därmed minska dagvattenavrinningen.
- » Vid höjdsättning av infrastruktur ska vi se till att vi kan hantera yttlig avrinning vid ett 100-års regn utan att byggnader med mera allvarligt skadas.
- » Sträva mot en dagvattenhantering med öppen, trög dagvattenavledning och fokus på höjdsättning och gestaltning.
- » Dagvattenrening i reproduktionsområden för grodor och salamander är inte lämpligt. Rening av dagvatten ska ske i separat anlagda dammar eller dylikt innan det leds till naturliga sjöar eller vattendrag.
- » Dagvattenhanteringen ska anordnas så att situationen inte förvärras i utpekade områden med risk för ras och skred.
- » Utforma höjdsättning så att dagvatten kan avrinna yttligt i säkra lågstråk vid skyfall då dagvattensystemen går fulla.

LÄS MER

[Program för anpassningar till klimatförändringar](#)

Avfallshantering

I byggandet av det hållbara samhället är avfallshantering en viktig och grundläggande infrastruktur. Det är därför viktigt att avfallshanteringen uppmärksammas i ett tidigt skede i den fysiska planeringen för att öka förutsättningarna för en hållbar avfallshantering. Vid förtätning är det extra viktigt att reservera plats för avfallshantering tidigt i planeringsskedet. Det gäller inte bara avfallsutrymmen utan även transportvägar för att befintligt insamlingssystem ska kunna bibehållas. Därtill går trenden mot att fler och fler fraktioner ska sorteras ut vilket är utrymmeskrävande.

Juneavfall hanterar hushållsavfallet i Jönköpings kommun och arbetar för närvarande med en avfallsplan som ska gälla 2023-2026.

Foto: Simon Hjalmarö

SOCIALT HÅLLBAR STADSPLANERING

Folkhälsa

Hur våra samhällen och städer är utformade påverkar hur vi arbetar, lever, umgås och förflyttar oss. Detta påverkar i sin tur vår hälsa. Hur vi planerar och bygger staden är därmed en viktig faktor för folkhälsan.

En sund, trygg och trivsamt boendemiljö är ett grundläggande behov. Den som inte har rimligt goda boendeförhållanden har svårare att klara övriga delar av livet, såsom utbildning och arbete, som i sin tur har stor betydelse för hälsan. Även en god inomhusmiljö är viktig för hälsan. Utbyggnadsstrategin skapar förutsättningar för bostadsbyggande. En uttalad målsättning är också att bygga samman områden med varandra för en bättre integration, knyta samman stadsdelar, överbygga barriärer och att förbättra förutsättningarna för lokal service.

Välplanerade gemensamma offentliga miljöer kan bidra till kommunikation och social samverkan. Det är viktigt för människors identitet och självaktning samt kan minska risken för socialt utanförskap. Utbyggnadsstrategin ska skapa utrymme för kultur och fritidsaktiviteter.

Möjligheterna till vardagsmotion är också en viktig folkhälsoaspekt. Utbyggnadsstrategin försöker skapa förutsättningar för att välja gång- och cykel som transportsätt i vardagen genom bland annat närhet till basservice. Närhet till grönstruktur, platser för spontanidrott så väl som organiserad idrott är andra faktorer som ökar möjligheterna till rörelse. Genom en god planering kan samhällen formas så att miljön främjar fysisk aktivitet och därmed bidrar till bättre hälsa hos befolkningen.

Tillgång till grönska i den byggda miljön ökar också förutsättningarna för fysisk aktivitet. Grönska har även en betydande roll för människors hälsa och välbefinnande. Utbyggnadsstrategin har uttalade målsättningar för tillgång till grönska.

Frisk luft och god ljudmiljö är andra faktorer som är viktiga för folkhälsan. Trafiken är den stora källan till ohälsa i båda dessa fall. I del två av utbyggnadsstrategin står det mer om både luft och buller.

Att vara del i ett socialt sammanhang, känna delaktighet och bli sedd och hörd är skyddsfaktorer för hälsan. En viktig aspekt i samhällsplaneringen är medborgarnas möjligheter att göra sin röst hörd och kunna påverka sin livsmiljö.

LÄS MER

[Vår livsmiljös betydelse för en god och jämlik hälsa](#)

Trygghet och säkerhet

Jönköpings kommun har valt att beskriva säkerhet som frånvaro av oönskade händelser, skador eller konsekvenser, medan trygghet beskrivs som frånvaro av upplevd oro. Tryggheten kan alltså ökas dels genom att den faktiska säkerheten ökar och dels genom åtgärder som ökar känslan av trygghet.

Varje människa ska kunna känna sig trygg i samhället. Bland annat kön och ålder påverkar vad som upplevs som otryggt. För kvinnor och flickor är bristen på trygghet en barriär för att röra sig ute. Andra grupper som utmärker sig med en stor andel otrygga är åldersgruppen 20–24 år, personer boende i flerfamiljshus och svenskfödda med båda föräldrarna utrikesfödda.

⁹För att öka tryggheten är översiktlighet, synlighet, orienterbarhet och tillgänglighet viktigt i utformningen av bebyggelse och gångstråk. Det kan uppnås genom god och jämn belysning och överblickbarhet, kontakt med omgivningen, tydlighet i vad som är privat och vad som är offentligt rum och en skötsel som är anpassad till områdets behov. Kan god upplevd trygghet inte uppnås, till exempel för att ett område av andra skäl inte bör belysas eller buskröjas, så är det viktigt att planera för alternativa stråk. Belysning kan påverka naturens mångfald. Nattaktiva djur som insekter och fladdermöss är särskilt drabbade. Att värna djurlivet kan därför vara en anledning till att vissa områden bör vara mörka nattetid.

En annan faktor som bidrar till ökad trygghet är om det finns andra människor i rörelse. Tryggheten ökar därför i en blandad bebyggelse som ger människor anledning att uppehålla sig i ett område under fler av dygnets timmar. Butiker, kaféer, restauranger och verksamheter bidrar till att gator och platser fylls med människor under olika delar av dygnets timmar och i ett hållbarhetsperspektiv är de också källor till såväl inkomster som arbetstillfällen.

Mötesplatser ska gärna innehålla många olika sorters aktiviteter. Stadstråk ska planera så att flöden koncentreras och så att de används så stor del av dygnet som möjligt. Tillgängligheten till fots och cykel ska vara god. Vi ska arbeta för att bygga samman olika bostadsområden med varandra och för en

STRATEGIER

- » Ta hänsyn till trygghets- och säkerhetsaspekter vid utformning av det offentliga rummet och trafikmiljöer.
- » Nybyggnads- och omvandlingsområden ska sörja för god framkomlighet för räddningsfordon.
- » Nya områden bör undvika att utformas med enbart en infart vilket kan försvåra tillgänglighet för räddningstjänst inom områdena.
- » Utforma offentliga rum så att överblicken är god från rörelsestråk och vistelseytor, med bra belysning och kontakt med omgivningen. Det ska vara lätt att orientera sig. Samtidigt ska kommunen ta hänsyn till belysningens påverkan på djurlivet. Kan en hög upplevd trygghet inte uppnås ska vi planera för alternativa stråk.
- » Verka för att offentlig och privat utomhusmiljö utformas så att det är lätt att skilja mellan privat och offentligt.
- » Placera olika funktioner, som bostäder och verksamheter, så att de offentliga rummen är befolkade under större delar av dygnet.
- » Verka för att nya byggnader gestaltas med aktiva fasader med dörrar och fönster placerade så att de ökar den upplevda tryggheten. Vi ska verka för aktiva bottenvåningar utmed stadsstråk.
- » Nya bostadsområden som möter grönområdena bör, om det passar platsen, utformas med en grön kaj. En enkelriktad lokalgata där trygga gång- och cykeltransporter prioriteras.
- » Integrera befintliga bostadsområden med varandra och eftersträva sammanhängande bostadsbebyggelse utmed stadsstråk.
- » Miljön nära bostaden ska bidra till trygghet och till möjlighet att lära känna sina grannar och känna tillit till sin omgivning. Utformningen av kvarter och stadsdelar ska bidra till identitet i området som de boende kan vara stolta över.
- » God halkbekämpning i den offentliga utomhusmiljön och minimala nivåskillnader trottoarkanter samt trappor.

9. Brottsförebyggande rådet. Nationella trygghetsundersökningen 2020 Om utsatthet, otrygghet och förtroende. Rapport 2020:8

STRATEGIER

- » Förebygga och begränsa risken för suicid genom medveten utformning av offentlig miljöer.
- » I stadsplanering och utformning av miljöer ta hänsyn till risken för olyckor i anslutning till vatten.

LÄS MER

[Program för trygghet och säkerhet](#)

sammanhängande bostadsbebyggelse utmed stadsstråk där så är möjligt.

Att känna sig sedd från fönster och entréer ökar också den upplevda tryggheten. Den nära miljön vid bostaden ska bidra till trygghet genom möjlighet att lära känna sina grannar och känna tillit till sin omgivning. Det kan ske genom en medveten gestaltning där trygghetsfrågan beaktats, möjligheter till informella möten ges och området har fått en egen identitet med en stor omsorg om detaljer.

För ökad trygghet i parker och naturområden kan nya områden utformas så att de får ett rörelsestråk ut mot park eller naturområde en så kallad grön kaj. Aktivitet och rörelse skapar i sig trygghet. En kaj avgränsar tydligt privata tomter från allmänna ytor och tydliggör var allmänheten är välkommen som flanör och besökare. De gröna kajerna ska utformas endast för lokaltrafik och blir en trygg väg för gång- och cykeltransporter med bebyggelsens entréer på ena sidan och stadsgrönska på den andra. Utformningen är viktig eftersom syftet annars kan förloras och gatan blir en trafikbarriär mot parken istället. Här är det gång- och cykeltrafik som ska prioriteras.

Den vanligaste olyckan som leder till sjukhusvård är fallolyckor. Fallolyckor drabbar fler kvinnor än män. De flesta fallen, speciellt bland äldre, sker i hemmet. Att halka och snubbla utomhus är också vanligt, speciellt under vintermånaderna. Vi kan förebygga fallolyckor utomhus genom halkbekämpning och genom att minimera nivåskillnader.

Suicid är ett annat stort folkhälsoproblem. Fler män än kvinnor är drabbade. En byggd miljö som är rätt utformad motverkar självmord hos framförallt unga.¹⁰ Suicid och suicidförsök sker oftare på platser där personen upplever en känsla av att vara ensam och osedd än på platser där människor vistas. Vid stadsutveckling är det därför viktigt att skapa säkra platser, där det blir naturligt för människor att vistas och röra sig, för att undvika ödsliga "ingenmansland". Det är även viktigt att ta hänsyn till suicidprevention vid utveckling och utformning av infrastruktur och kommunala fastigheter. Vi ska arbeta för att tätortsnära järnvägssträckor ska stänglas i de områden som spårspring eller suicid förekommer.

Hur många som förolyckas vid vattenaktivitet varierar ofta från år till år, främst beroende på hur bra sommarvädret har varit. Vi ska i stadsplanering och utformning av miljöer ta hänsyn till risken för olyckor i anslutning till vatten.

10. Charlotta Thodelius. A place to die: New perspectives on preventive work in adolescent suicid. Designing for Health & Wellbeing. Home, City, Society, 2019

Jämlikhet och jämställdhet

Hur vi bygger staden sätter ramarna för och ger olika möjligheter för olika grupper i samhället både att leva sitt vardagsliv och att vara aktiva medborgare. Beroende av hur vi rör oss i staden, vilka färdmedel vi väljer, vilka målpunkter vi har och vår upplevda trygghet kommer vi ha olika önskemål om hur staden organiseras och utformas. Inkluderande stadsbyggnad strävar efter att göra det lika enkelt för kvinnor och män, flickor och pojkar i alla åldrar, oavsett funktionsförmåga, könsidentitet, sexuell läggning, religion och etnicitet att leva sitt vardagsliv i staden. Eftersom vi har olika önskemål är det också viktigt att få med olika perspektiv i planeringsprocessen. Planeringen ska bidra till goda livsmiljöer genom att utgå från olika människors och grupperns behov samt erfarenheter.

Flickor och pojkar, kvinnor och män använder staden och stadsmiljön på olika sätt. Därför ska vi alltid ha ett jämställdhetsperspektiv i planeringen. Det innebär bland annat att den fysiska miljön ska utformas så att flickor och pojkar, kvinnor och män ska kunna använda den på lika villkor. Vi ska analysera vilka konsekvenser olika alternativ i stadsplaneringen får för kvinnor/flickor respektive män/pojkar. Sociala konsekvensanalyser kan användas som stöd.

Av befolkningen anser sig nästan var fjärde person ha någon form av funktionsnedsättning. Det kan till exempel handla om nedsatt rörelseförmåga, läs- och skrivsvårigheter, nedsatt syn, hörsel eller funktionsnedsättning till följd av psykisk ohälsa. Därför ska vi beakta tillgänglighetsaspekter så att vi inte bygger funktionshinder vid utformning av det offentliga rummet.

Befolkningssammansättningen i Jönköpings kommun skiljer sig mellan olika bostadsområden, i termer av både socioekonomi och etnisk bakgrund. Individer med lägre socioekonomisk status och/eller utländsk bakgrund uppvisar ett annat boendemönster än individer med högre socioekonomisk status och/eller inhemsk bakgrund. Stadsdelar som sticker ut som segregerade är Råslätt, Österängen, Öxnehaga, Huskvarna Söder, Skänkeberg, Bymarken, Samset Åsen och Bäckalyckan. Områden med låg socioekonomisk position medför generellt högre exponering för olika riskfaktorer i boende- och närmiljön, och genom detta ökar risken för ohälsa och sjukdom. Vi ska arbeta för att minska segregationen dels genom att sträva efter en blandning av bostadstyper och upplåtelseformer dels genom att lokalisera målpunkter, så att människor från olika stadsdelar möts.

STRATEGIER

- » Stadsplaneringen ska genomsyras av jämställdhets- och jämlikhetsperspektiv.
- » Synliggöra, beakta och belysa olika erfarenheter, kultur och behov i stadsplaneringen. Vi ska analysera konsekvenser av planerade åtgärder för att synliggöra jämlikhets- och jämställdhetsperspektivet.
- » Särskilt beakta att både flickor och pojkar, kvinnor och män får möjlighet att lämna synpunkter i stadsplaneringen.
- » Beakta tillgänglighetsaspekter så vi inte bygger funktionshinder vid utformning av det offentliga rummet och vid nybyggnation av bostäder.
- » Stadsplaneringen ska bidra till att överbygga fysiska och mentala barriärer för att vidga individens sociala sfärer.
- » Eftersträva ett varierat utbud av bostadstyper och upplåtelseformer i alla stadsdelar.
- » Stadsplaneringen ska bidra till en mer jämlik hälsa med bra hälsofrämjande miljöer i alla stadsdelar, så att individens självklara och enkla val blir de mest hälsosamma.

LÄS MER

[Vem bor var om boendesegregation i Jönköpings kommun](#)

[CEMR-deklarationen](#)

[Jämställdhetsplan](#)

[Ett samhälle för alla](#)

STRATEGIER

- » Barnvänliga miljöer ska finnas tillgängliga i hela kommunen med närhet till lekplatser, naturområden och parker.
- » Bostadsmiljöer ska erbjuda utrymme för lek, vara barnvänliga och grönskande.
- » Utemiljöer kring förskolor och skolor ska vara tillräckligt stora och hålla hög kvalitet. Långsiktigt ska vi arbeta för att inga förskolors eller skolors utemiljöer har högre ljudnivåer från omgivningsbuller än de som Naturvårdsverket rekommenderar.
- » Synliggöra, belysa och beakta barnperspektivet och barnets perspektiv i stadsplaneringen. Barnrättsperspektivet ska ha hög prioritet – särskilt med avseende på lekmiljöer och trygga skolvägar.
- » Utforma trafikmiljöer kring skolor på ett trafiksäkert och tryggt sätt med barnens behov och förutsättningar i fokus.
- » I stadsplanering och utformning av miljöer ta hänsyn till risken för olyckor i anslutning till vatten.

LÄS MER

[Trafiksäkerhetsprogrammet](#)

[Boverkets vägledning om barn och ungas utemiljö](#)

Barnperspektiv

Att bygga en stad som tar tillvara barns perspektiv och behov är en viktig förutsättning för en hållbar samhällsutveckling och en del i att uppfylla FN:s barnkonvention. En stad som är bra för barnen är bra för alla. Bra miljöer i skola och förskola, säkra skolvägar, parker och gröna stråk och bostadsgårdar är viktiga förutsättningar för en god uppväxtmiljö.

Flickor och pojkar, behöver trygga, användbara, grönskande, upplevelserika och tillgängliga utemiljöer. Barn som har tillgång till varierade grönområden har bättre möjligheter till lek och fysisk aktivitet, vilket får positiva effekter för hjärnans utveckling som inlärning och motoriska färdigheter. Barn lär sig samspel i bland annat lek. Barn och unga behöver därför platser för möten och samspel där det inte förutsätts att de måste betala eller att de alltid behöver vara i vuxens sällskap. Barns miljöer ska utformas så att könskodade platser undviks.

Barns möjligheter att själva upptäcka sin närmiljö har minskat för varje generation. Upplevelsen av osäkerhet och otrygghet har ökat föräldrarnas benägenhet att skjutsa barn.¹¹ God tillgänglighet för gående och cyklister och säkra skolvägar kan bidra till att fler barn och unga går och cyklar. Det är både en fråga om folkhälsa och rörelsefrihet för barnen. Barns mobilitet är också beroende av en fungerande kollektivtrafik. Vi ska därför i planeringen särskilt prioritera trygga gång- och cykelvägar och välfungerande kollektivtrafik.

11. Boverket. Gör plats för barn och unga! En vägledning för planering, utformning och förvaltning av skolans och förskolans utemiljö. Karlkrona: Boverket, 2015

Foto: Åsa Lindblom

Barn lever stora delar av sitt vardagsliv i förskole- och skolmiljöer. Skolgårdarna tillhör de friytor som barnen har störst möjlighet att nyttja i vardagen. Barn som har tillgång till en varierad förskole- och skolgård har bättre förutsättningar att utvecklas psykiskt, fysiskt och socialt. Där barnen har tillgång till en stor gård i direkt anslutning till verksamheten har det visat sig kunna uppfylla en tredjedel av deras dagliga behov av fysisk aktivitet. Vi ska därför jobba för att förskolor och skolor får tillräckligt stora och gröna gårdar.

Barn är mer känsliga för buller och luftföroreningar. Bullriga miljöer påverkar på ett negativt sätt barns utveckling och lärande, deras sociala kontakter med jämnåriga och vuxna samt deras hälsa och trygghet. Barn andas in mer luft och har större hudyta i förhållande till sin vikt än vuxna. De är mer känsliga för miljöpåverkan eftersom deras kroppar inte är färdigutvecklade och har tunn och ömtålig hud. Buller och luftmiljö är därför frågor att särskilt beakta i den fysiska planeringen ur ett barnrättsperspektiv.

Jönköpings kommun ska synliggöra, belysa och beakta barnperspektivet (vuxna ögon på barns miljö) och barns egna perspektiv i stadsplaneringen. Barnkonsekvensanalyser utifrån barnets rättigheter och barnkonventionen kan vara ett redskap.

Delaktighet

Att människor i alla åldrar har inflytande över sina egna livsvillkor och känner delaktighet i samhället är viktigt för att uppnå en jämlik hälsa. Kommunens invånare bör ha möjligheter att påverka sin egen miljö, sitt bostadsområde och sin kommun t.ex. genom utökad dialog i planeringsprocessen.

Jönköpings kommun ska möjliggöra för alla medborgare, oavsett ålder, bakgrund, kön eller funktionsförmåga, att kunna delta i stadsplaneringen utifrån sina egna förutsättningar. Vår kommunikation och bemötande ska vara jämlikt, tydligt, tillgängligt och respektfullt. Det är lika viktigt att på ett inkluderande sätt förmedla och berätta om stadsplaneringen, som att lyssna in och ta tillvara på åsikter och behov. Jönköpings kommun arbetar aktivt för att utveckla nya och inkluderande medborgardialoger och metoder för delaktighet och inflytande. För att uppnå en inkluderande stadsbyggnadsprocess bör även grupper i samhället vars röster ofta inte hörs i samhällsdebatten vara delaktiga.

Barns och ungas delaktighet och inflytande i frågor som rör staden och de själva är en resurs i planeringsprocessen och särskilda former för barns och ungas delaktighet ska utvecklas.

STRATEGIER

- » Utveckla metoder för dialoger och samråd med invånare för delaktighet, inflytande och ökad transparens för de grupper som vanligtvis inte deltar i stadsutvecklingsfrågor.

LÄS MER

[Gemensam värdegrund och styrande principer för mänskliga rättigheter](#)

Ordlista

Barnkonventionen	Barnkonventionen är ett rättsligt bindande internationellt avtal som slår fast att barn är individer med egna rättigheter, inte föräldrars eller andra vuxnas ägodelar.
Biologisk mångfald	Variationsrikedom bland levande organismer av olika ursprung och de miljöer och ekologiska komplex där dessa organismer ingår. Det innebär mångfald inom arter, mellan arter och av ekosystem.
Biosfärområde	FN-organet UNESCO:s program 'Man and the Biosphere' (MAB) syftar till att genom att utse biosfärområden förbättra relationen mellan människor och miljön. Biosfärområdet ska vara ett modellområde för hållbar utveckling för att på global nivå. Inom Jönköpings kommun finns Biosfärområde Östra Vätterbranterna, som är ett av fem i Sverige.
Blandad bebyggelse	Förhållande mellan boende och arbetsplatser Hur blandade stadsdelarna är med hänsyn till boende och arbetsplatser. Upplåtelseform och hustyp Fördelningen mellan bostäder i hyresrätt, bostadsrätt, äganderätt och i flerbostadshus eller småhus i stadsdelarna. Fastighetsstorlek En struktur med fler och mindre fastigheter skapar bättre möjligheter till upplevd variation i både bebyggelse och innehåll, särskilt med hänsyn till utvecklingen över tid."
Blågröna stråk	Sammanhängande områden med vatten, parker och natur.
Blåstruktur	Sammanhängande system av vattendrag, sjöar och vatten i anslutning till bebyggda miljöer.
Centrala tätorterna	Tätorterna Jönköping, Huskvarna, Bankeryd, Barnarp och Tabergsådalen som vid 200 000 invånare sannolikt vara en sammanhängande tätort.
Civilsamhälle	En arena, skild från staten, marknaden och det enskilda hushållet, där människor, grupper och organisationer agerar tillsammans för gemensamma intressen.
Dagvatten	Ytligt avrinnande regnvatten och smältvatten.
Detaljplan	Med en detaljplan reglerar kommunen hur mark och vatten ska användas och hur bebyggelsen ska se ut. I de områden där det finns detaljplan talar den om vad du och andra får och inte får göra för byggåtgärder inom planområdet. Detaljplaner är juridiskt bindande och ligger till grund för olika beslut, som till exempel bygglov.
Ekosystemtjänst	De funktioner hos ekosystem som gynnar människor, det vill säga upprätthåller eller förbättrar människors välmående och livsvillkor. Ex: pollinering, luft- och vattenrening, klimatreglering, utjämning av vattenflöden
Fördjupad översiktsplan (FÖP)	Fördjupning av översiktsplan är ett planinstrument som är lämpligt att använda för att utreda samband, åtgärder och konsekvenser inom ett mer avgränsat geografiskt område och med betydligt högre detaljeringsgrad, än den kommuntäckande översiktsplanen.
Förtätning	När det produceras nya byggnader, till exempel bostäder, butiker och kontor, där det redan finns en samling byggnader inom samma område kallas det ofta för förtätning. Förtätning kan även involvera påbyggnad av fler våningar på redan befintlig bebyggelse.
Gaturum	En gata ses ibland som ett öppet rum i staden. Rummet har olika delar och funktioner för fotgängare, cyklister och övrig trafik. Hus och byggnader längs vägen bildar väggar tillsammans med högre häckar och träd. Gaturummet är till för alla.

Granskning	Efter samrådet bearbetas förslaget och översiktsplanen är tillgänglig för granskning under två månader. Granskningen kungörs på kommunens webbplats samt i lokalpress. Även under granskningstiden är det möjligt att lämna synpunkter. Länsstyrelsen skriver ett granskningsyttrande över planen. Inkomna synpunkter och kommunens ställningstagande sammanställs i ett särskilt utlåtande.
Grundvatten	Den nederbörd som inte avdunstar eller tas upp av växter, sipprar ner och fyller ut markens tomrum och berggrundens sprickor. Det vattnet kallas grundvatten.
Grön infrastruktur	Grön infrastruktur är ett ekologiskt funktionellt nätverk av livsmiljöer.
Grön kaj	Ett namn på gränssnitt mellan bebyggelsestruktur och grönstruktur, använt för att betona att detta gränssnitt bör formas som framsidor med samma omsorg som gäller när man planerar vid en kustlinje, dvs vid kajer mot det blå.
Gröna länkar	Mindre parkområden med gång- eller cykelstråk, trädkantade gång- och cykelvägar eller trottoarer och naturområden med gångväg som ett grönt stråk kan nås via.
Gröna näringar	Företag inom gröna näringar är företag som har jord, skog, trädgård eller landsbygdens miljö som grundläggande resurser.
Gröna stråk	Bredare sammanhängande eller nästan sammanhängande stråk med natur- och parkmark som går helt eller delvis genom bebyggelse. Stråken är viktiga både för att människor ska kunna röra sig genom större sammanhållna gröna stråk och fungerar som spridningskorridorer för växter och djur.
Grönområde	Naturområden, park, plantering, klippta gräsytor och gröna impediment i tätorterna (ej villaträdgårdar och bostadsgårdar).
Grönstruktur	Sammanhängande system av gröna områden som parker och naturmark i anslutning till bebyggda miljöer.
Habitatnätverk	Nätverk av livsmiljöer för växter och djur som är anpassade till vissa habitat - växtplats eller förekomst för en viss art - eller biotoper.
Huvudgata	En huvudgata förbinder stadsdelar med varandra och är väl integrerat i gatunätet vilket gör den lätt att nå och samlar fler människor, funktioner och trafikslag än en lokalgata. Skillnaden mot stadstråk är att stadsstråken har en högre koncentration av publika verksamheter som till exempel handel och service. Utmed ett huvudgata har den omgivande bebyggelsens möte med gatumiljön en viktig funktion.
Hållbar	Begreppet hållbar syftar till den sociala, ekonomiska och miljömässiga hållbarheten.
Hållbarhetsbedömning	Hållbarhetsbedömningen ger en samlad bild av planens konsekvenser och en del av den utgörs av miljökonsekvensbeskrivningen.
Höghastighetsbana	Järnväg för höghastighetståg.
Kommundel	1971 skedde en kommunsammanslagning. De ytterområden som tidigare varit egna kommuner utgör idag Jönköpings kommuns kommundelar. Jönköpings kommun har 14 kommundelar: Bankeryd, Barnarp, Bottnaryd, Gränna, Hovslätt, Kaxholmen, Lekeryd, Månsarp, Norrahammar, Skärstad, Taberg, Tenhult, Visingsö och Ölmstad.
Laga kraft	Det är alltid kommunfullmäktige som beslutar om antagande av översiktsplanen. När tiden för överklagande löpt ut utan att någon har överklagat eller när eventuella överklaganden har prövats slutgiltigt och avslagits, vinner planen laga kraft.
Landsbygd (i plankartan etapp 1)	Landsbygd i kartan mark- och vattenanvändning är markområden som är möjliga för flera användningar men där det inte alltid är nödvändigt eller möjligt att ange vilka markområden som bör användas för vad. Här ingår bostadsbebyggelse på landsbygden som inte klassas som sammanhållna bebyggelse.
Lokalgata	Gata för samtliga trafikslag som främst utnyttjas för att nå en start- eller målpunkt vid gatan eller närliggande gator.

Markberedskap	Kommunens lagerhållning av mark för framtida bebyggelse.
Miljökvalitetsnorm	En miljökvalitetsnorm är en bestämmelse om kvaliteten i luft, vatten, mark eller miljön i övrigt.
Mångfunktionell	Ex. Mångfunktionell bebyggelse är bebyggelse som i huvudsak används för bostäder, kontor, handel eller annan verksamhet som är förenlig med bostäder. Bebyggelsen är indelad i kvarter åtskilda av gator, eller har en kvartersliknande struktur. Trafik- och parkeringsytor, parker och fritidsanläggningar kan ingå.
Omvandling	Förändrad markanvändning av redan exploaterade områden. Exempelvis att omvandla ett industriområde till bostadsområde.
Parkeringstal	Parkeringstalen anger det minsta antal bil- och cykelparkeringsplatser som byggherren/fastighetsägaren ska anordna på kvartersmark vid ny- och tillbyggnad samt vid ändrad användning av fastighet.
RCP 8,5	FN:s klimatpanels (IPCC:s) utvärderingsrapport AR5 2013-2014 använder fyra scenarier för att beräkna framtida klimatförändringar, så kallade RCP:er, "Representative Concentration Pathways". Användningen av RCP:erna syftar till att ge information om klimatförändringarna vid olika halter av växthusgaser i atmosfären. RCP 8,5 – fortsatt höga utsläpp av koldioxid.
Regional kärna	Geografiskt avgränsat område som visas i mark- och vattenanvändningskartan. Den regionala kärnan har betydelse som katalysator och dragkraft för hela regionen. Regionkärnan har en mångfald i fråga om boende, arbetsplatser, utbildning, kultur, handel, nöjen och andra verksamheter.
Samråd	Ett förslag till översiktsplan med en beskrivning av de allmänna intressena arbetas fram. Länsstyrelsen, regionplaneorgan och berörda kommuner, allmänheten och intresseorganisationer har möjlighet att lämna synpunkter på förslag genom samråd.
Samrådsredogörelse	Alla synpunkter och kommunens bedömning, sammanställs i en samrådsredogörelse. Länsstyrelsen lämnar ett särskilt samrådsyttrande.
Spillvatten	Spillvatten är förorenat vatten som kommer från exempelvis diskhoar, toaletter, duschar, biltvättar och olika processer i industrin. Spillvatten kan också kallas avloppsvatten.
Stadsbyggnadsprinciper	Stadsbyggnadsprinciperna konkretiserar planeringsstrategierna när staden växer och nya områden ska planeras eller områden omvandlas. Stadsbyggnadsprinciperna är: Multifunktionella stadsgator, Starka stadsdelscentrum och huvudstråk, Aktiva bottenvåningar och fasader, Tydliga entréer till staden, Stadsgator som kopplar samman, Rymliga gröna gårdar, Sammanhängande grönstruktur.
Stadsdel	Geografiskt avgränsad del av stad eller tätort.
Stadsdelscentrum	Ett stadsdelscentrum har servicefunktioner för sitt närmaste omland.
Stadsgata	Samlingsnamn för gator i staden som är anpassade för samtliga trafikslag och har 40 km/h som högsta hastighet. En stadsgata har alltid direkt anslutande fastigheter som kan nå från gatan. I översiktsplanen är stadsgatorna indelade i stadsstråk, huvudgator och lokalgator. I andra sammanhang kan de ha andra benämningar.
Stadskärna	De centralaste delarna av den regionala kärnan utgörs av Jönköpings stadskärna.
Stadsstråk	Ett stadsstråk förbinder stadsdelar med varandra och är väl integrerat i gatunätet vilket gör den lätt att nå och samlar fler människor, funktioner och trafikslag än en lokalgata. Skillnaden mot en huvudgata är att stadsstråket har en högre koncentration av publika verksamheter som till exempel handel och service. Utmed ett stadsstråk har den omgivande bebyggelsens möte med gatumiljön en särskilt viktig funktion.
Trafikled/Väg	Väg för enbart biltrafik.

Tätort	Sammanhängande bebyggelse med minst 200 invånare.
Stadsnära landsbygd (Tätortsnära zon)	Området mellan stadsbebyggelsen och översiktsplanens yttre gräns. Den stadsnära landsbygden har ofta den centrala tätorten som sin närmaste och viktigaste tätort.
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, FN:s organ för internationellt samarbete inom utbildning, vetenskap, kultur och kommunikation, inrättat 1946.
Vattenskyddsområde	Vattenskyddsområden har en geografisk avgränsning och kan vara indelade i olika zoner. Kopplat till vattenskyddsområdet finns olika föreskrifter till skydd för vattnet. Det kan innebära begränsningar av hur marken får användas och av hur till exempel kemikaliska produkter och avfall får hanteras. För en verksamhet eller åtgärd kan det gälla förbud, tillstånd eller anmälningsplikt. Vattenskyddsområden kan bildas för att skydda både grundvatten och ytvatten.
Växthusgas	Gas som förekommer i atmosfären och som bidrar till växthuseffekten. De viktigaste naturliga växthusgaserna är vattenånga, koldioxid, metan, dikväveoxid (lustgas) och ozon.
Ytvatten	Sjöar, vattendrag och hav.
Översiktsplan	En översiktsplan ska ange såväl en långsiktig och övergripande utvecklingsstrategi som grunddragen i den avsedda användningen av mark- och vattenområden. Översiktsplanen ska visa hur kommunen tänker ta hänsyn till allmänna intressen samt hur riksintressen ska tillgodoses och hur miljö kvalitetsnormer ska följas. Planen ska också ge vägledning för hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras.

